

Parksi Tükür

1997/2

SZTÁLIN TÉR 14. UDVAR

1972. március 11-én kezdődött el a Szt. István téren az a változás, amely végérvényesen megszüntette a tér XVIII., XIX. században kialakult képét. Ekkor kezdték bontani a régi plébániaházat. Később a bazársor és a Deák-ház közötti épületek szanálásával alakult ki a tér mai, előnytelen képe.

Az oromfalas, lekontyolt nyeregtetős régi plébánia épület az utcától távolabb szabadon állt. Az utcakép kialakításában csak vasrácsos kerítése és szép barokk kapuja vett részt.

A plébániaházat az egyházlátogatási okmányok, valamint Simonovits Antal egykori plébános feljegyzései szerint 1746-ban kezdték építeni. Az építkezés költségeit Manhalt János akkori plébános fedezte.

1777. augusztus 16-án, majd az 1805-ös nagy tűzvészben a lángok martaléka lett. Külső képét az 1805-ös pusztulást követő helyreállításkor kapta.

A szép barokk tömegű épület utcai homlokzatát 6 ablak tagolta. Udvari homlokzatát 6 toszkán oszlopos, mellvédes tornác alkotta. A tornácot 1894-ben beüvegezték. Az 1954-ben készült fényképen ezt az állapotot láthatjuk.

Az épület fennállásának több mint két évszázada alatt sok jeles pap élt rövidebb, hosszabb ideig falai között. Idézzük fel néhányuk emlékét.

Manhalt János (1747-1761) aki Rudnyánszky báró és Daróczy Lajos földbirtokosok tiltakozása ellenére lett paksi plébános. A plébánia építése mellett a templom újjáépítését is ő végeztette.

Paffán Ignác (1769-1777), Simonovits Antal (1777-1788) kik a templom építésében, díszítésében jeleskedtek. Egyed Antal (1822-1829) költő és műfordító, korának művelt felvilágosult elméje volt.

Bonyhádi szolgálata idején Vörösmarty Mihály idős barátjaként egyengette a fiatal költő útját.

Daróczy Zsigmond (1829-1844) 1847-ben az országgyűlésen a káptalanok nevében lemondott a tizedről, és a jobbágyok felszabadítása érdekében szólalt fel.

Streicher József kiváló szervezőképességű pap működése idején épült a Jézus szíve templom Virágh Ferenc - a későbbi pécsi püspök.

A régi plébánia helyén 1972-74 között készült el a mai plébánia Gosztonyi János paksi építész tervei szerint.

PAKSON

Itt ringa, itt szemközt a bölcsőm,

A két templomnak oldalán,

Itt áll a kis ház hol születtem,

Hab borítja egy nap el talán,

A város partja egyre fogy, fogy,

Mindennap kisebb lesz, kisebb

Szegény bölcsőm az Isten őrzí

És a vidám szőlőhegyek.

Az utcán köt ki már a gőzös,

Hozzánk dobálva a habot

Majd a piros hajnal köszöntve,

Majd a leáldozó napot,

Oh drága város! szép szülőföld

A koszorús hegy oldalán,

Őrizzen ég meg a baboktól!

Őrizd meg ott alvó anyám!

Itten születtem, hol halok meg?

Az Isten tudja, nem tudom,

Itt dobta egy hullám kezembe

A lantot és vándor botom;

Szól még a lant, nem mint a régi,

Irányt cserélt idő, folyam,

Pusztul a rom, helyet csinálva

Az új hullámnak, mely roban.

Mert más irányt vett agg Dunánk;

Ép úgy mint a kor szelleme

Erős gátját szaggatva folyvást,

Mely minket egykor védene;

Ez a világ folyása; bölcsőnk

Ott reng az ár hullámiban,

Boldog nemzet! mely küzd az árral

És legalább nagy múltja van.

Megemlékeznek bánatunkról

S ha majd a vész eltávozott

A tölgy alá mind visszatérnek

Min annyi villám lecsapott.

A termékeny völgy újra zöldül

És jobb időket jósol az:

A madarat kit száműz a tél,

Majd vissza bozza a tavasz.

(Szabadkai Hírlap, 1897. máj. 2.)

Paks

Szent István tér

"Egy európai műveltségű költér"

Jámbor Pál halálának 100. évfordulójára készülve többször jártunk Szabadkán és Kishegyesen. Hírül vittük, méltóképpen szeretnénk megemlékezni az évfordulóról, így össze tudtuk hangolni a kiadványaink tartalmát. A Közvélemény külön számát megküldtük Szabadkára, az Üzenet szerkesztőségének, hol Dér Zoltán főszerkesztő egy Jámbor Pállal foglalkozó különszámot tervezett. Az együttműködés eredménye: ma már nagyon sok olyan anyag került elő, melyet annak idején - 1944-ben - Csonka Ferenc nem közölt Hiador című kismonográfiájában.

Az Üzenet 1997/7-8. száma olyan dokumentumokat és forrásokat - szabadkai sajtó - közöl, melyekhez nagyon nehéz hozzáférni annak ellenére, hogy a társaság 50 db-ot vásárolt a különszámból, ám azokat megküldtük a megyei és városi intézményeknek, könyvtáraknak. Ezért azok számára, akik nem találkoztak a nevezett számmal, néhány fontos tanulmányt ismertetek.

Ki kell emelnem Magyar László - a Szabadkai Történelmi Levéltár levéltárosa - Levéltári séta az "aposztata Hiadorral" című tanulmányát. (aposztata = hitehagyott)

Részletekbe menő tájékoztatást kapunk Jámbor Pál gimnáziumi igazgatói tevékenységéről és nyugdíjba vonulásának körülményeiről. A szerző felkutatta a Szabadkai Történelmi Levéltárban fellelhető Jámbor Pál által írt leveleket, jelentéseket és a vele kapcsolatos kéziratokat, és közli ezen iratok szakjelzeteit.

Érdekes adalékot közöl Magyar László a "Jámbor-síremlék végrehajtó bizottsága" tevékenységéről, mely bizottságot Haverda Mátyás főgimnáziumi igazgató és Loósz István főgimnáziumi tanár hozta létre. Ez a bizottság kezdeményezte, hogy Szabadka város tanácsa vegye fel a kapcsolatot Németh Móríc paksi lakossal - aki a Jámbor-hagyaték örököse - Jámbor Pál műveinek kiadatása miatt.

Sajnos, sem a síremlékből, sem pedig műveinek összkiadásából nem lett semmi, pedig Telcs Ede szobrász 1907. április 6-án levélben értesíti Szabadka város polgármesterét, hogy "hajlandó Jámbor Pál síremlékét elkészíteni, és annak vázlatát még az idén egy vegyes bíráló bizottság előtt bemutatni." És nincs több levéltári adat a tervről, sem Jámbor Pálról.

Két nagyon fontos és alig hozzáférhető tanulmányt találunk az Üzenetben, mégpedig Toncs Gusztáv "Jámbor Pál (1821-1897) című emlékbeszédét, amelyet a Szabadkai Szabad Líceum Jámbor Pál - ünnepélyén - 1910. április 24. - olvasott fel a szerző, aki Hiador tanártársa volt. Ez az emlékbeszéd a szabadkai főgimnázium 1909/10. évi értesítőjében jelent meg.

A másik tanulmányt szintén egy volt tanártársa írta, nevezetesen Fraukl István, ezzel a címmel: "Jámbor Pál mint tanár és ember". Nevezett tanulmány is a már említett iskolai értesítőben (évkönyv) jelent meg.

Jámbor Pál halálakor - 1897. április 14. 3/4 6-kor íróasztalán három kéziratos verset találtak: Petőfi olvasásakor, Húsvétra és Pakson című verseket. A Pakson című vers a Szabadkai Hírlap 1897. május 2-ai számában jelent meg, azóta sehol, illetve az Üzenet emlékszámban.

Kunkin Zsuzsanna a Szabadkai Városi Könyvtár tudományos munkatársa eddig nem publikált és nehezen hozzáférhető dokumentumokat mutat be és idéz a "Jámbor Pál a szabadkai Városi Könyvtár különgyűjteményeiben" című tanulmányában. A könyvtár birtokában van a volt főgimnázium 1873-74. tanévére szóló "tanári kar és leckerendje". Ebből megtudhatjuk, hogy Jámbor Pál igazgatónak hétfőn, kedden, szerdán és szombaton voltak órái, mégpedig reggel 8-tól délután 4-ig. Csak 1200-tól 1400-ig volt két szabad órája.

Kunkin Zsuzsanna jó néhány fontos dokumentumot sorol fel, melyek a könyvtár tulajdonában vannak, ezzel megkönnyítve az elkövetkező időszak kutatóinak munkáját.

A szerző idézi a paksi Németh Móric levelét, melyet a Szabadkai Városi Tanácsnak írt: "Mély tisztelettel alulírott - mint Jámbor Pál hagyatékának örököse - azon tiszteletteljes kérelemmel, illetőleg ajánlattal járulok a Tek. Tanács elé, hogy jeles költő és Szabadka város Főgymnásiumának néhai igazgatója hagyatékából könyvtárát megvásárolni kegyeskedjék." A város 404 db könyvet vásárolt a hagyatékból, ezek ma a Városi Könyvtár gyűjteményében vannak elhelyezve.

Sok Jámborra vonatkozó adatot ismertet a tanulmány azon része, amely Hiador költészetének kritikájával foglalkozik, és így fejezi be dolgozatát Kunkin Zsuzsanna: "Jámbor Pál halálának századik évfordulóján még mindig tanulságos öt újraolvasni, és erre a szabadkai Városi Könyvtárban minden lehetőség megvan."

"Jámbor Pál művei a szabadkai lapokban" címmel bibliográfiát közöl az Üzenet, melyet Kasza Ibolya állított össze. 285 tételben felsorolja Hiador sajtóban megjelent verseit, versfordításait és prózai írásait. Ez a szisztematikus munka nagyon megkönnyíti és teljesebbé teszi további kutatásainkat.

Végül, de nem utolsóként említem azt az írást, melynek talán a legjobban örültem. Ez pedig Dér Zoltánnak, az Üzenet főszerkesztőjének a bevezetője "Egy európai műveltségű költér" címmel. Ebből idézek:

"... Halálának évfordulója jó alkalom arra, hogy tudatosítsuk a szabadkai művelődéstörténeti értékeket, hiszen Jámbor Pál hosszú éveken át városunkban élt, legrangosabb, legráteremtettebb intézményének, a gimnáziumnak köztisztviselőként álló igazgatója volt, itt jelentek meg összegyűjtött művei csaknem harminc füzetben, őt választották meg az 1878-ban alakult Szabadkai Irodalmi Kör tiszteletbeli elnökévé, tehát szoros szálakkal kötődik hozzánk, ehhez a vidékhez. Ő volt városunkban az első országos hírvételező, Kosztolányi számára "az első író, akit életében látott", "Hiador, Petőfi kortársa s ellenfele, ki már meggörnyedve, ráncosan, aranyárga arccal bandukolt a szabadkai utcán, vásott ruhában, kezében egy esernyővel." Már ez is elég volna ahhoz, hogy - helytörténeti jelentősége okán - foglalkozzunk vele, aki ugyan -Töncs Gusztáv szerint - nagy költőnek nem mondható, de "számos eredeti és fordított költeményében elismerésre méltó emléket állított magának." Nem árt

tehát közzétennünk az utóbbi években előkerült dokumentumokat és munkatársaink összefoglalóit, hátha akad valaki, aki jó hasznukat veszi. Hiszen eddig - Milkó Izidor megkerülhetetlen visszaemlékezésén kívül (Gesztenyefám, Fórum, Újvidék, 1966) - Csupán egy magyar nyelvű életrajz (Csonka Ferenc: Hiador, Budapest, 1944) és egy francia nyelvű, hatvanoldalas dolgozat (Zoltán Takács: Un écrivain hongrois francophile: Paul Jámor (Hiador - Pécs, 1939) foglalkozik terjedelmesebben költőnkkel, akinek a kérésére és sürgetésére Arany János újra elolvasta Az ember tragédiáját, s ezzel elősegítette, hogy elfoglalja méltó helyét irodalmunkban."

Beregnyi Miklós

ÜZENET

IRODALOM • MŰVÉSZET • KRITIKA
TÁRSADALOMTUDOMÁNY

1997. július-augusztus • XXVII. évfolyam, 7-8. szám

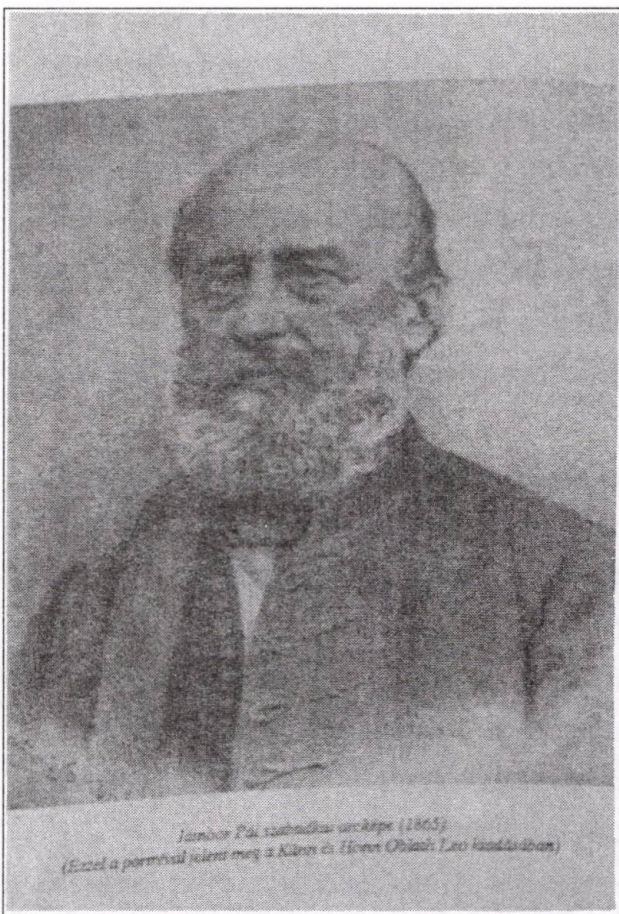
Talányos fotók

Az Üzenet 1997. 7-8. számában két arckép jelent meg Jámbor Pálról, melyek három év eltéréssel készültek, állítják a korabeli források. Nagy a valószínűsége annak, hogy a dátumok nem pontosak, de még az is kiderülhet, hogy a szakállas portré nem Jámbor Pált ábrázolja.

Fotók aláírásai:

1. A Künn és Honn c. kötetben található ez az arckép, a kötet 1865-ben jelent meg Oblath Leó kiadásában.
2. A Vasárnapi Újság 1862. március 16-ai számában ez az arckép látott napvilágot.

1. fotó

2. fotó

Egy szobor születésének előtörténete

Augusztus 19-én a munkaidő lejárta után együtt mentünk hazafelé Kováts Balázs főmérnökkel. Mikor kocsink a Bazársor elé ért, Balázs megjegyezte: milyen szép lett a Béke Szálló előtti tér. Igen, mondtam, már csak egy szobor hiányzik onnan. Kinek a szobra, kérdezte Balázs? Természetesen Jámbor Pálé, feleltem.

Mire ő: miért nem kérték rá pénzt az önkormányzattól. Már kértünk, de azt válaszolták nincs rá pénz.

Miklós, az erőmű biztosan hozzájárul 100.000,- Ft-al, biztatott Balázs, a másik felét kérjed a polgármester Úrtól. (Ugyanis olyan méretekben gondolkodtunk mint az erőmű "Disputa"-szoborparkjában lévő szobrok, melyek darabonként kb. 200.000,- Ft-ba kerültek.) Balázs, ha a felét vállalja az erőmű, akkor én másnap megpróbálok Herczeg József polgármesterrel beszélni.

Abban is megállapodtunk, hogy a következő héten átmegyünk Szekszárdra Farkas Pál szobrászművészhez. Ezzel váltam el Kováts Balázstól.

Másnap fogadott Herczeg József polgármester és a terv előadása után rögtön leszögezte: a polgármesteri külön keretből megadja a másik 100.000,- Ft-ot. Nagyon megörültem, gyors telefon a Jámbor Pál Társaság telefonon elérhető tagjainak, akik nagy lelkesedéssel fogadták a hírt. Gyorsan összeszedtem a Jámbor Pálról fellelhető arcképeket és néhány életrajzi adatot, majd augusztus 27-én felkerestük Kováts Balázssal Farkas Pált.

Itt ért egy kellemetlen hír: az a méret amire mi gondoltunk kicsi, legalább 2,5-szer nagyobbat kellene arra a térre tenni, mondta a szobrász. Ebben mi nem is vitáztunk vele, hiszen ő a szakember, csak hogy ez a méret kb. 450.000,- Ft-ba kerül. Hazafelé jövet szomorúan ültem a kocsiban mire Balázs megjegyezte: nem igaz, hogy nem lehet ezt az összeget előteremteni.

Az új fejleményről levélben tájékoztattam a polgármester urat, kérve őt, hogy továbbra is támogassa a Társaság elképzelését. A támogatást megkaptuk, mert a témát testületi ülés elé terjesztette. Paks Város Önkormányzata 1997. szeptember 23-án ülésezett és egyik napirendi pont a Jámbor Pál szobor volt.

A testület egyhangúlag megszavazta a 450.000,- Ft-ot.

A testületi döntés után Várszeginé Németh Mária pénzügyi osztályvezetővel megbeszéltem a szerződéskötés részleteit és elkészítettük a szerződést, melyet október elején el is postáztak Farkas Pálnak.

A testületi ülésen a szobor helyéről nem döntöttek, viszont két másik helyet jelöltek meg. Az egyik helynek a lengyel-parkot javasolták, míg a másik hely az ABC előtti kis háromszög alakú terület.

A társaság úgy vélekedett, hogy a helykiválasztást a szobrászra kell bízni. Szeptember 29-én Farkas Pál megtekintette a helyszínt, majd az október 09-én kelt levelében kérte a polgármester urat, hogy a szobor helye a Béke Szálló előtt legyen. Ezt megelőzően október 01-jén a városi televízió riportot készített Farkas Pállal és velem. A riportban Farkas Pál elmondta, hogy ő a Szálló előtti teret látja alkalmasnak.

Közben felkerestem dr. Ferenczy Istvánt, az önkormányzat kulturális bizottságának vezetőjét és körvonalaztuk a teendőket. Rózsa úgy vélekedett, hogy 1998. március 15-én kellene megrendezni az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulójának ünnepségét és ekkor avatnánk fel a szobrot is. Ebben maradtunk '97. októberében.

- beri -

A szobor tervezett helye a Béke Szálló előtti virágos kert jobb oldali részében lenne

id. SIPOS József:

Műkedvelői-színészi pályafutásom emlékére

Már a polgári iskolában feltűnt tanárainknak az önképzőköri órákon a több hangszerrel való fellépésem (harmonika gombos háromsoros, szájharmonika, tambura, citera és hegedű). 1932-ben a negyedik osztályban önképzőkörre egy egyfelvonásos *irredenta darab*bal léptünk fel. A színpadot a rajzteremben állítottuk fel a hosszú nagy rajzasztalokból. Mondani se kell, hogy aranykönyvi dicséretet kaptunk. Tanáraink azt mondták vagy színész, vagy zenész ember kell, hogy legyek. Jelentkeztem is a "Liszt Ferenc" zeneművészeti főiskolára, de sajnos szüleimnek olyan nagy anyagi áldozatába került volna, amit akkor bírni lehetetlen volt, s így az álmaim nem valósulhattak meg. Így lettem kereskedő a Kiss Pál Utóda cégnél. Felszabadulásom után már beiratkozhattam a tánciskolába és a "Legényegyletben" is tag lehettem.

Az évben megrendeztük a kereskedő bált az Erzsébet Szálló emeleti nagytermében, ahol az első nyilvános színpadi szereplésem volt. Az év őszén hagyományos "Katalin bál" volt a legényegyletben és a "Falu rossza" című háromfelvonásos népszínművel léptünk fel. Én játszottam a "Sári bíró" főszerepet.

1937. adventkor még a régi egyleti színpadon játszottuk az "ABBÉ" c. vallásos francia darabot. Ebben játszottam a főszerepet az *Abbé francia gyóntató papot*.

Ősszel jött a Katalin bál és arra egy régi híres népszínművet a "*Piros bugyellárist*" adtuk elő (három felvonásos).

Itt ugyancsak *bíró szerepet játszottam*, feleségem Isgum Cuni volt. Rácz Gyurka játszott benne még nagy szerepet.

1938-ban játszottuk a "*Gyuri úrfi*" c. háromfelvonásos prózai darabot. Őszre elkészült az új színpad és a nagyterem, s annak felavatására készültünk a "*Tündérlak Magyar honban*" című háromfelvonásos színművel. Telt ház és óriási siker volt.

Egyházi elnökünk Plichta Béla, világi elnökünk Hum Feri bácsi volt, aki a színdarabokat tanította.

Közben az 1938-as évben szüretkor nagy "*szüreti bált*" rendeztünk, akkor már én voltam az ifjúság feje: "*a Dékán*".

Bíróné Isgum Juci volt.

1939. február 1-jén tényleges katonai szolgálatra vonultam be Pécsre a IV. Hir. Zlj-hoz és így egy időre megszűntek a szerepléseim. 1940-ben volt az "*Erdélyi bevonulás*", amelyen részt vettem egész *Máramaros-szigettől-Rahóig*.

1941. tavaszán a "*Délvidéki*" bevonuláson voltam, de hála Isten rövid ideig (két hónapig), és leszereltem.

Zombor, Bácsstopolya, Apatin, Bezdán térségében voltam.

1941. májusában már le is szereltem. Az akkori egyházi elnök Juhász Pál volt. Őszre mindenáron a "*János vitéz*" nagydarabot akarta, hogy előadjuk, ami sikerült is mert nem hívtak be katonának.

Még a nyáron hozzáláttunk a szerepek leírásához, a szereplők kiválasztásához és elkezdtük a próbákat.

János vitéz voltam én, Iluska - Hertrik Mariska, Bagó - Kárász Gyula, Boszorkány - Bence Juliska, Francia királylány - Girst Terka. Olyan sikere volt a darabnak, hogy négyszer játszottuk. 1942-43-ban ismét katona voltam és kikerültem a szovjet hadszíntérre, ahonnan sajnos csak kevesen jöttünk vissza.

1943 nyarán ifjú színészi pályafutásom végére értem, mert megtaláltam az igazi "Iluskát" és ő lett véglegesen a "primadonnám", mert 1944 húsvétkor feleségem is lett. Ezután jött életem legszomorúbb időszaka: három hónap múlva, mint ifjú "Bonvivánt" elválasztottak szépséges "Primadonnámtól", mert behívtak ismét katonának.

Csak a Jó Isten és a szerencse mentett meg attól, hogy nem maradtam el (1945-ben) akkor, amikor szerelmünk első kinyíló virága már három hónapos volt, de sajnos csak engem várt meg még hazajövök, mert egy hónap múlva "agyhártyagyulladás"-ban meg kellett halnia.

1946. október 6-án szép Csemege-fűszer üzletet nyitottunk, ugyanakkor *szeptember 18-án született a második Sipos Jóska* és akkor költöztünk be a Hegyhát utcai lakásunkba, (két szoba, konyha). Öt évig üztük a maszekságot, miközben "KISOSZ" titkár és PSE vezető is voltam. Ez idő alatt 1948-ban rendeztük meg a Paksi Sportegyesület nagyszabású és sokáig emlegetett bálját és előadását az "*Aranysárga falevél*" című három felvonásos operettet, amelyet a szerző "*Erdélyi Mihály*" egy hétig itt Pakson személyesen tanított.

(Egy hétig Hegyhát utcai lakásunk lakója volt.)

Primadonna és Bonviván a *Darnai házaspár* volt. Nekem komoly nagy szerepem volt, erre volt építve a darab egy ötven éves ezredes szerepét játszottam.

A zenét az akkor itt játszó *Gödöllői Vidák Béla* szolgálta.

Olyan nagy sikere volt a darabnak, hogy a megnyitó előadásra, vagy száz fő nem jöhetett be, mert a tűzoltó parancsnok nem akarta engedélyezni az előadás megtartását. Az előadás megkezdését az akkori népszerű *Erdélyi Mihály író és zeneszerző* (két színház tulajdonosa) nyitotta meg.

Az operettben a következő énekszámaim voltak:

1. Nekem már tavasszal nem nyílik a virág,
évek óta nem volt májusom,
Falevél hulldogál a csendes fapadon,
Ősz idő a párom jól tudom,
Megkérdek egy sárgult levelet,
Ha elvisz a szél, hát mi lesz belőled.
Nekem már hűvösebb a fényes napsugár,
Alkonyatkor egy-egy emlék hozzám vissza száll...
Nem vagyok én már az aki voltam, néha, néha úgy fáj a szívem,
Az életemet sokszor eldaloltam, nem segíthet rajtam senki sem,
szerelmes voltam egy szép asszonyba,
Elbúcsúzom és megyek tovább,
Nem vagyok én már az aki voltam
Szép asszonyok, szép jó éjszakát!

A második nagyszámom volt:

2. Az ember egy léha, egy könnyelmű senki,
És mégis mily nehéz embernek lenni.
Az ember egy porszem, mit nem lát meg senki
És mégis a porszem tud csak ember lenni
Ha vérzik a szíved és fájdalmaid nagy
Csak ember légy mindig és ember maradj.
Az ember egy léha, egy könnyelmű senki,
És mégis mily nehéz embernek lenni.

A harmadik számom:

3. Aranyárga falevél viszi már az őszi szél,
Elsiratott boldogságom viszi már a szél.
Egy utolsó nóta száll, a vén-cigány már messze jár,
Ütött kopott hegedűjén hervad a babér.
Amikor a sárgult lombon őszi szél az úr,
szívünk aranyhegedűjén elszakad a húr,
Aranyárga falevél, viszi már az őszi szél
Elsiratott boldogságom elvitte a szél.

1949. tavaszán ismét egy Erdélyi Mihály szerzeményt, a *"Sárgarigó-fészek"* című zenés vígjátékot adtunk elő, de abban nekem nem volt nagy szerepem, inkább a betanítást segítetttem.

1951-ben át kellett adni az üzletet az állami szektornak.

(Tolna megyei Népbolt Vállalatnak): Július elsejével én pedig a *paksi I. számú bolt vezetője lettem*. 1953-ban alakult a színjátszó csoport, és 1955-ben felkérték egy nagy háromfelvonásos *Lehár operett, a Luxemburg grófia bonviván főszereplésére*.

Primadonna: Huszka Böbe volt, Sir Basil szerepét Hellinger Sanyi alakította, partnere Kántor Antalné volt.

A díszleteket a *németkéri festőművész Staub Ferenc tervezte és készítette*. Nagyon szépek voltak a ruhák, amit Budapestről a kölcsönzőből hoztak. Zene: *Blazsek Frici bácsi, Székely Sanyi bácsi* stb. Olyan siker volt, hogy Pakson háromszor, Dunaföldváron, Bölcskén és Dunaszentgyörgyön egyszer, egyszer vendégszerepeltünk.

1956. őszre készültünk a "KIOSZ" rendezése alatt a *"Szabadság szerelem"* című operettel.

A főszerepet a Darnai házaspár vitte, én a melchior orvos szerepét játszottam. Az első előadást bemutattuk október 22-én, óriási sikerrel, majd október 26-án jött a forradalom és nem lehetett játszani.

A kölcsönzőből is itt maradtak a szép jelmezek és a paksi közönség kérte a darab újrajátszását, ami meg is történt. Tomboló sikert arattunk.

Vendégszerepeltünk *Bölcskén, Németkéren* és utoljára még egyszer *Pakson*.

Szóló számom volt:

Társtalanul járogat az orvos,
Csak egy régi divatú vén ernyőt hordoz.
Betegekhez jár, soha meg nem áll,
Bekopog, kikopog mindent.
Mert kikopog nincs titok ott semmi,
Tudja jól, mi az oka, mit kell majd tenni,
Mért dobog úgy a szív, ha van egy kis ész
Az egész nem oly nehéz.
Doktor úr, doktor úr itt bent valami fáj.
Jaj, ugyebár meggyógyít engem ? De
Azt azért senki sem kérdezi meg a doktortól,
Hogy doktor úr, a maga szíve sose fáj.

Szép feladat, hogy ha valaki doktor,
Bár ha nem pihen is az ágyában sokszor.
Ide kéri egy, oda várja más, betegek jöhetnek e rosszkor.
Így bekopog sorra a sok ajtón:
Kérem, nyújtsa ki csak a nyelvét, sóhajtson !
Ez nagyon ismert kór, ő maga tudja jól,
Bár erről sohasem szól.

Doktor úr, Doktor úr, itt bent valami fáj
Jaj, ugyebár meggyógyít engem ? De
Azt azért senki sem kérdezi meg a doktortól,
Hogy doktor úr, a maga szíve sose fáj.

Viharos taps volt.

1958. november 7-i ünnepségre felléptünk.

"Sipos József családi zenekar címén".

Meglehető volt, mert óriási betűkkel ki volt plakátolva a műsor, de mi nem is tudtunk róla. Pohál Gyurka barátom akkoriban tanította a gyerekeket játszani és még ő is fellelkesített bennünket, hogy igenis lépjünk fel.

Ádám Gyuszi volt a zenekar negyedik tagja. Két hétig begyakoroltunk öt, hat jó számot és a sok tapsra már nem volt több erőnk, hogy tovább játszunk.

Szombatra már meghívást kaptunk az Ifjúsági Házba bált muzsikálni, amit még el is vállaltunk és nagy sikert arattunk. *Csaba volt 10 éves (dobos) Jóska, Gyuszi 12 évesek (harmonikával).*

1958 tavasszal volt még egy prózai színdarab, *amelyben főszereplő voltam.* (Hazudj nekem).

1959 tavaszán elkezdtek tanulni az én egyéniségemre írt darabot a *"Tavaszi keringő" c. operettet,* amelyet május 12-én vittünk színpadra. Én egy ötven éves hegedűművész szerepét játszottam.

Molnárné, Schmidt Manyi és Kuner Juci játszott még komoly szerepet benne. Akkor május 1-én halt meg Fűzfőn Sárközi Dezső, akik próbajátékon voltak ott.

Barátaim az előadás után azt mondták "Sipi" hagyd abba a színjátszást, ne veszekedjen veled a feleséged, mert a szereplésed csúcsára értél.

Olyan nagyot játszottál, amilyet még soha. Bölcskén és Németskén voltunk még vendégszereplésen és mindkét helyen telt ház fogadott bennünket.

A címszerepet én hegedültem és énekeltem is.

Tavaszi keringő

Szép volt az ifjúság, kár hogy oly régen elmúlt,
Szép volt a rózsaaág, kár hogy virágja elhullt,
Még az emlékek álmodni hívnak,
Még az én szívemben jégrózsák nyílnak,
Szép volt, de milyen oly messze van már.
Hogy igaz se volt...
Hegedűm, te vagy az én barátom,
Az én egyetlen hű cimborám.
A te bűvös zenéd
Kinyitja minden ember szívét,
Benned vigaszt talál, mind akinek a szíve fáj.
Hegedűm, te vagy az én világom,
A te négy húrod végig kísér.
De mikor a záróra eljön,
Egy kis húr megpattan,
És a koncert véget ér.

Ezzel véget ért az én műkedvelői szereplésem is, mert be kellett látnom, hogy szép volt az ifjúság, de elszállt, és olyan messze van már, hogy igaz se volt.

(Ekkor 42 éves voltam.)

NAPLÓ 1944, 1945, 1946

“MIÉRT IS JÁTSZUNK KATONÁST, MIKOR NINCS MÉG RUHÁNK SEM”

Tumpek Mihály

Született: 1912. november 11-én Pakson

(első gyermek a családban)

Apja: Tumpek Mihály fényképész

Anyja: Simon Mária htb.

Testvérei: Tumpek Mária

Tumpek Lajos

Iskoláit a paksi Polgári Fiúiskolában, majd a Budapest székesfővárosi IX. kerületi községi négyévfolyamú Szent István fiú felső kereskedelmi iskolákban végezte.

Itt szerezte meg a “Megfelelt” képesítésű érettségi bizonyítványt.

1931-36. fényképész segédlevelet szerez apja fotóműtermében, s egy évig vezeti a Tolnán is működő fényképész műtermet.

1936-37. gyakornok havi fizetés nélkül műk. bizonyítványok szerint Paks,

1937-38. jegyzőgyakornok majd Dunakömlőd községekben.

1939-42. tisztviselő (működési bizonyítvánnyal havi bérért)

1939-ben megnősül.

Felesége: Gutermuth Katalin paksi lakos

(htb., majd 1951-től a székszárdi 11. Gyógyszertárban pénztáros)

1942-44. könyvelő a “Futura”-nál immáron alk. levéllel.

1944-ben bevonul, a II. vh. alatt fogságba kerül ➔ napló.

Közben holtá nyilvánítják, amiről a feleségét írásban értesítik.

- 1947-51. a Baranya megyei Terményforgalmi Vállalatnál dolgozik külső ellenőrként.
- 1949-ben családjával Szekszárdra költözik.
- 1951-64. a Tolna megyei Magtermeltető és Vetőmagellátó Vállalatnál (Szekszárdon) dolgozik pénzügyi előadó és az átszervezés után adminisztrációs oszt.vez.-ként.
1964. dec. 21 - 1965. máj. 31. a Szekszárdi Áll. Gazd.-nál tevékenykedik belső revizorként, ahonnan áthelyezését kéri a Tolna megyei Építőanyagipari Vállalathoz.
1965. jún. 1 - nyugdíjazásáig itt tevékenykedik főkönyvelő helyettesként.
Nyugdíjba vonulása után 1973-1982. könyvelői és pénzügyi előadói munkákat vállal több szekszárdi vállalatnál.
- Gyermekei: Mária (1941.)
Emma (1943.)
Katalin (1945. —> fogsága idején született meg)
- 1987-89. beteg
1989. márc.24-én életének 77. évében meghalt.

1944.

- Október 20. Péntek:
Bevonulás: Tolna 18/III. törzspótszázad
- Október 21. Szombat:
Beérkezés, lógás állandóan
- Október 26. Csütörtök:
Indulás Érsekújvárra kiképzésre.
- Október 27. Péntek:
Sárbogárdig, onnan Székesfehérvár - Budapest (Ind. 2000)
- Október 28. Szombat:
Budapest - Érsekújvár
- Október 29. Vasárnap:
Érk: 400-kor Érsekújvárra
- Október 30. Hétfő:
Rendi kiképzés
- Október 31. Kedd:
Tagozott menet gyakorlás egyesben
- November 1. Szerda:
Templom, utána kihelyezés az óvodába
- November 2. Csütörtök:
Körletrendezés
- November 3. Péntek:
mft.

- November 4. Szombat:
mft.
- November 5. Vasárnap:
Templom, riadó - óriási robbanások, állítólag Bécs.
- November 11. Szombat:
Anyu levele délben.
Iroda levele este.
- November 12. Vasárnap:
Kiképzés kezdete.
- November 14. Kedd:
Dunaföldvár elesett!!! Téves XII.1.
Gyermekeim, Anyu mi van veletek ! Sánta lapja.
- November 15. Szerda:
Harcok Székesfehérvár térségében. Téves XII.1.
- November 26. Vasárnap:
Tábortűz, kimenő elrontva.
- November 29. Szerda:
Megkaptam Anyu levelét, melyben elbúcsúzik! Isten segíts!
Oroszok 23-i levele szerint Bátát elfoglalták!
- November 30. Csütörtök:
Pécs elesett! Újságok szerint.
- December 1. Péntek:
Hír szerint No-ba megyünk! Hír szerint Sopronban ismeretlen zlj. tűzharc után meglépett.
20 halott!
- December 2. Szombat:
Szekszárd-Paks 29-én állt. Indítás 10-én No-ba!
- December 3. Vasárnap:
Vinni csak kenyérzsákot szabad! Rádió szerint Kaposvár, Szekszárd, Dombóvár, Paks elesett! (30-án). Anyu, gyermekeim?! Mi van veletek?
- December 4. Hétfő:
Anyu minden gondolatom Tiétek!!!
Jaross kijelentette, hogy visznek Németországba!
- December 5. Kedd:
Anyu, gyermekeim mi van veletek?
- December 6. Szerda:
Gyermekeim mi volt Mikulás? Élteke-e? Anyu?
- December 7. Csütörtök:
Menetgyakorlat Surányba 24 km. Latrina rádió szerint hamarosan utazunk No-ba!
Családom!?

- December 8. Péntek:
Isten veletek, Anyukám, gyermekeim, szüleim, testvéreim.
Riadó! Ejtőernyősök, vaklármá!
- December 9. Szombat:
Ügyeletes szolg. du. Lőbemutató.
- December 10. Vasárnap:
Hajnali 1⁰⁰-kor ébresztő, pakolás az indulásra. Takarodó szokás szerint. hadnagy tizedelést helyezett kilátásba, ha valaki szökni próbál. Semmi fegyv. nincs.
- December 11. Hétfő:
Anyu, gyermekeim minden gondolatom Tiétek! Oroszok állítólag 40 km-re vannak.
- December 12. Kedd:
Még mindig semmi! Gyermekeim, Anyu mi van veletek?
- December 13. Szerda:
Még mindig semmi! Rengetek rémhír, contra.
- December 14. Csütörtök:
Latrina rádió szerint nem Németországba, hanem Dunántúlra megyünk! (XII. 21. téves)
- December 15. Péntek:
Nyolcadik elhelyezési hely. Álmomban Anyut láttam, valami bőrbetegséggel!? Első hó egész napon át.
- December 16. Szombat:
Ctra: Timcsenkot Debrecenben kikiáltották magyar Királynak!!! Ugratás.
- December 17. Vasárnap:
Ma elhatároztam, hogy állandóan együtt leszek Veled Anyu!!! - gondolatban. -
- December 18. Hétfő:
Ismét karhatalmi, én hála Isten, nem vagyok benne!
- December 19. Kedd:
Ma ásás a fővédelmi vonalon.
- December 20. Szerda:
1⁰⁰-kor hír: ma indulás .Reggelineél csak II-III. zlj.
I. zlj. egy-két napon belül. Ma fürdés, 78 kg súlyban.
- December 21. Csütörtök:
Tegnap 21²⁰-kor riasztás! Ma indulás vonathoz, beszállás 18⁰⁰-kor. Anyu, gyermekeim!?
- December 22. Péntek:
Vonat 8⁰⁰-kor indul, állítólag Galántán, Szencen át. Fegyveres őrség. Pizsokság! (XII. 24. rendben.) Anyu, gyermekeim?!
- December 23. Szombat:
Hajnalban értünk Pozsonyszőlősrre, határon elbóbiskolva értünk Pozsonyon túl!
- December 24. Vasárnap:
9⁰⁰ Lindenburg Weisskirchen mellett jöttünk. Karácsony est hetes szakállal, piszkosan.
Reggelit nem vettem, ebéd-vacsora nincs (Boroszlóban): Gyermekeim mit hozott Jézuska?
Anyu?

December 25. Hétfő:

Boroszlóra hajnalban értünk. Itt fertőtlenítés, fürdés, borotválás. Eddig rettentő hideg, itt állítottunk kályhát a kocsiba. Karácsonyfa dísz: lövedékek, kézigránát.

December 26. Kedd:

Indulás Lissa felé. 8⁰⁰-kor Glogau-ba. Itt felvételezés, s tovább Leipzigen át (ebéd nélkül, bajtársak megszabadítottak tőle.)

December 27. Szerda:

Halleba 8³⁰-kor értünk (állítólag Koblenz a cél.)

12⁰⁰-kor Jena, 15⁰⁰-kor Saalfeld. Vacsora Nürnbergben 0¹⁵-kor.

December 28. Csütörtök:

Egy nap pihenő. Indulás 6⁰⁰-kor, cca 30 km-ről vissza, utána Auberg felé! Bombázást csak Merseburgnál láttunk és itt nagyobb arányút. Pályatestek helyreállítva.

December 29. Péntek:

8⁰⁰-kor Neukirchenben, 9²⁰-kor Vilseck, innen pár km kiszállás, kirakodás. Kiképzőtábor óriási, négyágyas szobák, hideg - 10° körül kint.

Lagenbruck-Grafenwörl-Südlager.

December 30. Szombat:

Pihenés ruházat rendezés! Rettentő hideg szobában, hogy a vacogástól nem lehetett aludni reggelre.

December 31. Vasárnap:

Anyu, gyermekeim?! Remélem és kívánom, hogy sokkal jobb új évek legyen, mint ez volt.

1945.

Január 1. Hétfő:

Fa és szén szerzés "Újvári" módra. Megtaláltuk az éghetetlen fát. Ma is pihenés. Anyu, gyermekeim mit hoz az újév?

Január 2. Kedd:

Kivonulás alatt hír: hadifoglyok leszünk hivatalosan is. Kiképzés újvári módra ismét!!

Január 3. Szerda:

Civilruha leadás! Vonatban szerzett baltérdfájás. Kivonulás - hideg - alatt jelentkezik.

Január 4. Csütörtök:

Ügyeletes szolg. Hír szerint Stuttgartba megyünk. Öt havi kiképzésre?

Január 5. Péntek:

Délutáni kivonuláson bal térdem komolyan fáj. E héten ismét egy napi kenyérrel kevesebb.

Január 6. Szombat:

Körlet szemle ales által. Ebéd kétszer leves, mert otthon a leves sűrűbb mint itt. A (pl. borsó) főzelék, már pár napja. Anyu, gyermekeim mi van veletek?

Január 7. Vasárnap:

De. kivonulás, 11⁰⁰ mise Vilseckben. Általános feloldozás, áldozás. Áldozáson nem vettem

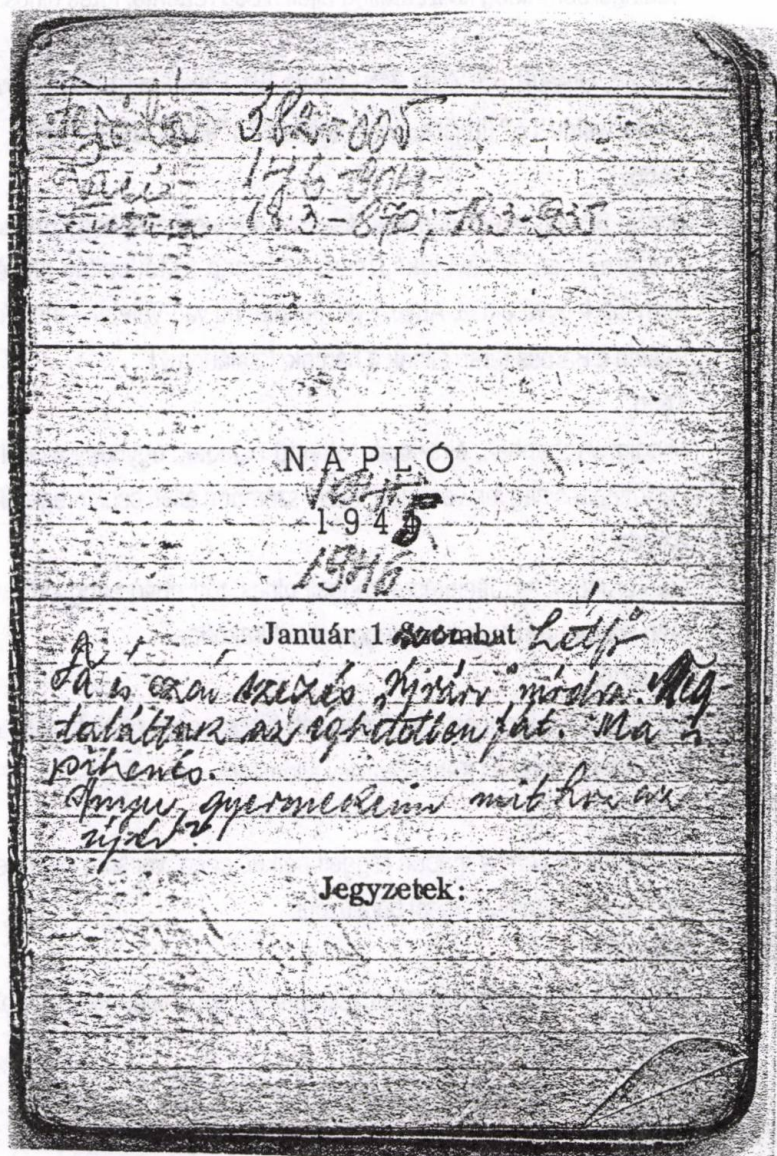
részt. Ebéd egyszer(ü) üres leves, ha ez így megy, komoly bajok lesznek. Du. moziban voltam (fűtetlen terem).

Január 8. Hétfő:

Ma új helyre helyeztek, különbség, hogy Szabó szkv. helyett Blaskovich került Csongor és Kiss ü. mellé. Állítólag németek élelmezés ügyben nyomoznak.

Január 9. Kedd:

Kivonulás 8-13-ig és 15-18-ig. De. rettentő hideg, du. faszajré, mert szén kifogyott. Hír: szombaton megyünk Stettinbe.

Január 10. Szerda:

Tegnap hírt Sárosi hdp. megerősítette, magyarországi német előretörésről beszél. Stoppolás hiány miatt összes zokni elhagy. Családom mi van Veletek?

- Január 11. Csütörtök:
Anyu, gyermekeim, szüleim, testvéreim mi van Veletek, soha annyit nem gondoltam Rátok, soha nem vágytam úgy utánatok, mint ezekben a napokban.
- Január 12. Péntek:
Tegnap és ma kivonulás nincs, készülődés az utazásra. Waggonozás holnap 8⁰⁰-kor kezdődik, 14⁰⁰-ra befejezendő. Cél: Stettin.
- Január 13. Szombat:
Rakodás, beszállás 16⁰⁰-kor, indulás 16³⁰-kor. Weiden 20³⁰-kor. (Indulás Grafenwörl-Südlagerből) Hideg koszt mellett éjjeli hideg rettentő, fűtés nincs.
- Január 14. Vasárnap:
Hof 2³⁰, Gerauft 6¹⁰, Zeitz 7⁴⁵, Leipzig 8³⁰. Falkenberg német leves, 2 óra állás, ind. 25³⁰. Finsterwalde 16¹⁰ (itt jártunk): Frankfurt 23⁰⁰-kor (Odera mellett)
- Január 15. Hétfő:
Stettin 6¹⁵-kor, egész nap tökölés. Este megegyezés, hogy maradunk Stettinben, egész új kaszárnnyában, 3 havi kiképzésre. (Két nap fertőtlenítés előzőleg). Kiképzés a legmodernebb fegyverekkel. Anyu, gyermekeim mi van Veletek? Indulás előtti hírekkel szemben, Pesten a Baross téren állnak a harcok. Családom?!
- Január 16. Kedd:
Mindig waggonban, éjszakák rettentő hidegek, úgyhogy aludni nem lehet a vacogástól. Fertőtlenítés nagyon vontatott. Ezzel szemben állati csukló egereknek, sőt kikötés.
- Január 17. Szerda:
Ma kerültünk fertőtlenítésre, reggeli nincs, főtt ebéd elfogyott mire visszaérkeztünk. Éjjelt még waggonba maradunk, reggel lesz kirakodás.
- Január 18. Csütörtök:
Ma éjjel is waggonban, előző nap volt fűtés, egész út alatt, még mindig a fertőtlenítő mellett. 14⁰⁰-kor indulás Kehin-Storney állomásra.
- Január 19. Péntek:
Kirakodás szokásos módon reggeli nélkül, ebéd, vacsora németektől sok krumplival, este méz és vaj a magyar Gh-tól búcsúzóul.
- Január 20. Szombat:
Magyar bajtársakat, híradókat találtunk itt. Kivonulás nincs. Szobám rettentő hideg, zubony és nadrágban alszom.
Este 1/2 óra fegyelmező, díszpontja a 3. szakasz.
- Január 21. Vasárnap:
Ünnepi ebéd sült hús és puddinggal. három hónap katonaidőm alatt ma első ízben 2 óra kimenő aminek fele ebédidőre esett. Tehát egy órát sétáltam, cél nélkül, hogy szabad legyek.
- Január 22. Hétfő:
Hír Mo. fegyverszünetet kötött a szövetségesekkel és No. ellen háborúznak. Továbbá, hogy itt a 28 éven felülieket kiemelik a szd-okból és tovább viszik.

- Január 23. Kedd:
Tegnap hírt ma újságban olvastuk. Sajnos a második része nem való. Kiképzőket megkaptuk. Anyu, gyermekeim mi van Veletek? Oly rossz előérzetem van. Szüleim?
- Január 24. Szerda:
Ma volt az első német kiképzési nap. Rettentő viaskodás a hideggel, különben kb. mindenről szó volt, egy nap, mit eddig összesen hallottunk magyar kiképzésen.
- Január 25. Csütörtök:
Németórán átismételjük a kint tanult vezényszavakat. Ha több gondot fordítanék rá, segítene a német tudásomon. Családom, anyu, gyermekeim, mi van Veletek?
- Január 27. Szombat:
Tegnap este éjjeli gyakorlat, rettentő hóvihárban.
Nagyon hideg és bakkancs vizes. Ócska, rossz puskákat kaptunk. Családom, szüleim mi van Veletek?!
- Január 28. Vasárnap:
Ma hajnalban 1/2 4-kor riadó, összetartás egész nap. Latrina hírek szerint Stettintől 80 km-re vágta le orosz páncélos éket, bennünket pedig visznek innen. Állítólag hazai frontra.
- Január 29. Hétfő:
Du 3⁰⁰-kor riadó, mindenki karhatalmi. Teljes menetfelszerelés. Stettin védelmében akartak bevetni. Utolsó pillanatban megváltozott, kiképzés folyik tovább. Anyu?!
- Január 30. Kedd:
Ma 1/2 4-kor újabb riasztás. Menetkészültség. 8⁰⁰-kor felszerelés, két óra álldogálás után, vasúthoz kutyagoltunk, cca 20 km után leszálltunk és nehezen rakodtunk ki.
- Január 31. Szerda:
Tegnap kiszállás után Schöningenben nagy gazdaságban aludtunk. Nagyon hideg, egész nap koszt nélkül.
Lógás. Este kimentünk Kerngrundba végleges kihelyezésre.

(Folytatjuk)

Beregnyi Miklós:

PAKS SAJTÓTÖRTÉNETE (4) A NEUTRON C. KIADVÁNY

A II. világháború után a Pakson megjelent sajtótermékek időrendi sorában a Járási Könyvtár Híradója (1961), a Duna Menti Magazin (1972), és a Paksi Konzervgyár Híradója (1974) után a Paksi Atomerőmű Vállalat Neutron című időszak kiadványa látott napvilágot 1976. decemberében és 1977. májusában.

Fontos dokumentum, mert maga a vállalat is 1976. január 1-jén alakult, és ez a két kiadvány rögzíti az új vállalat fontosabb kezdő lépéseit. A Neutron dokumentum értékű voltát bizonyítja, miszerint 1996-ban a vállalat megalkulásának 20. évfordulójára készülve ezen kiadványból tudták összegyűjteni a vállalat - ma már Rt. - még munkaviszonyban álló alapító tagjainak névsorát.

A paksi sajtótermékek közül a Neutronról tudjuk biztosan, hogy csak két száma jelent meg, harmadik száma félig készült el, a nyomdáig már nem jutott el. A lap megvalósításában jelentős szerepet játszott Bódi Mihály, Tallós János és Dr. Tigyi István.

Bódi Mihályt a PA Rt. gazdasági tanácsosát kerestem meg, tőle érdeklődtem az indulási körülményekről. A Neutron két számát lapozgatva találtam rá az első számban megjelent írásodra, amely az újonnan megalakult vállalatot mutatja be. Arra lennék kíváncsi, hogyan született meg a Neutron?

Bódi Mihály: Az említett írásból kitűnik, hogy a Paksi Atomerőmű Vállalat 1976. január 1-jén alakult meg, év végére már 60 dolgozója volt a vállalatnak. Egy vezetői beszélgetés alkalmával vetődött fel - ha jól emlékszem Szabó Benjamin vetette fel - jó lenne megörökíteni azokat az eseményeket, amelyeknek résztvevői vagyunk. Abban reménykedtünk, hogy az általunk leírt események később hasznos olvasmánnyá válnak.

Írói vénával rendelkező személyek lettek volna - én is 6-8 évig írogattam a Visontai Hírekbe - ám senki sem kapta feladatul a kiadvány megszerkesztését. Mivel abban az időben nagy divat volt a brigádmozgalom, arra gondoltunk, hogy valamelyik szocialista brigádnak kellene felvállalni az ügyet. Akkor minden szervezeti egységnél működött szocialista brigád, ezért úgy gondoltuk, minden számot más brigád szerkeszt majd meg.

Az első vállalkozó kedvű brigád a Magyar-Szovjet Barátság Brigád volt, ők állították össze az első számot. Úgy érzem, tényszerűen, mégis könnyed stílusban sikerült megszerkeszteniük az induló számot.

A második szám megjelentetésére rá tudtuk venni az Üzemviteli Főosztályt, de a harmadik szám szerkesztésére már nem jelentkezett senki. Úgy emlékszem, a harmadik szám félig volt megszerkesztve, aztán mégis elhalt az egész dolog. Röviden ennyit tudok a Neutronról mondani.

Köszöntő

Kedves Elvtársnők, Elvtársak!

Egy jó közösségi életnek alapvető feltétele, hogy az emberek minél többet tudjanak környezetükről. Ennek biztosítása többféle módon történhet. Az egyik módja a rendszeresen megjelenő, érdeklődést is felkeltő írásos tájékoztató, mondjuk a vállalati újság.

A "neutron" az atommag egyik alkotó része, és az atomerőművek esetében a magreakció létrejöttében, fenntartásában, ezáltal a villamosenergia termelésében jelentős szerepe van. Nagyon szeretném, ha jelképes névének megfelelően az első vállalati híradó hasonlóan fontos szerepet töltené be a vállalati egységes gondolkodás megteremtésében, az egészséges kollektív szellem kialakításában, a dolgozók megfelelő tájékozottságának biztosításában.

Egy nagy iparvállalat céljainak megvalósításához a szükséges technikai eszközökön és feltételeken túlmenően alapvető követelmény, hogy rendelkezésre álljon megfelelő létszámú szakember, akik konkrét tevékenységükkel előállítják az adott terméket. Ma azonban már minden iparágban a termelés folyamata olyan, hogy a legegyszerűbb termék létrehozásához több ember összehangolt munkája szükséges. Egy korszerű autógyárban például egy adott gépkocsi elkészítésében több ezer ember vesz részt közvetett és közvetlen fejlesztő, tervező és gyártó tevékenységével. Így egyáltalán nem túlzás, ha kimondjuk, hogy az ország villamosenergia igényének kielégítéséhez a villamosenergia iparág kb. 35 ezer dolgozójának katonásan összehangolt munkája szükséges. De maradjunk csak az erőműnél! A Paksi Atomerőmű Vállalat alapvető feladata - végső kiépítésben - egy termék előállítása, a mindenkor konkrétan meghatározott villamosenergia mennyiség termelése.

Az 1760 MW-os erőmű üzemeltetését 1450 dolgozóval irányoztuk elő. Ha igaz, hogy ez a létszám jól van megállapítva, akkor csakis az 1450 ember együttes és összehangolt munkájával fogunk tudni megtermelni minden egyes kilowattórát, amelyet a Paksi Atomerőműtől vár a rendszer. Tehát a Paksi Atomerőmű Vállalat feladatát többek között csak úgy tudja ellátni:

- ha biztosítva lesz a megfelelő technikai feltétel, az atomerőmű a terveknek megfelelően épül meg;
- ha a dolgozók egyenként szakmailag jól felkészült, szorgalmas, munkájukat becsületesen elvégző emberek;
- ha meg tudjuk teremteni az erőmű teljes kollektívájára az összehangolt, fegyelmezett "csapatmunkát" és ehhez az alapvetően szükséges jó emberi kapcsolatok feltételeit biztosítjuk.

Ha megnézzük a három feltételt, akkor kiderül, hogy az első biztosításában az erőmű dolgozóinak nagy szerepe lehet, de alapvetően nem tőlünk függ. A második feltétel biztosítása már nagyobb részt ránk hárul, de itt is jelentős mértékben hatnak külső tényezők. A harmadik azonban a jó kollektív szellem, a vállalatban belüli együttműködés rendszerének megteremtése a megfelelő emberi, politikai légkör biztosítása csak egyedül tőlünk függ. Ez azonban jelentősen visszahat az első két feltétel biztosítására is.

Azt mondjuk, általában és alapvetően igaz, hogy a szülői ház hatása jelentősen befolyásolja egy ember életfelfogását, életkörülményeit. Egy mai gyermek, aki bölcsődébe, óvodába jár, 18-20 éves korára, amikor általában elkerül otthonról, nincs többet együtt szüleivel, mint amennyit 20 év alatt egy dolgozó együtt tölt közvetlen, vagy közvetett munkatársaival. Azt hiszem, hogy a Paksi Atomerőműnél dolgozók életkorát is tekintetbe véve, a legtöbben úgy jöttünk ide, hogy innen akarunk nyugdíjba menni. Természetesen nem akarom én azonosítani a szülői házat és a munkahely emberformáló szerepét, csak azt szeretném bizonyítani, hogy a jó kollektív szellem az itt kialakított egészséges emberi kapcsolatok elengedhetetlen feltétele feladatunk ellátásának és jelentősen kihatnak az erőmű kapuján kívüli életünkre is.

Ezekkel a gondolatokkal indítjuk utjára vállalatunk tájékoztatóját bizva abban, hogy eléri célját, segít a jó kollektív szellem kialakításában, hozzájárul a kedvező munkahelyi légkör kialakulásához.

Szabó Benjámin
igazgató

JEGYZŐKÖNYV

Készült: 1976. szeptember 9-én az ERBE tanácsstermében.

Jelen vannak: Ajtay Aladár MSzMP alapszervezet titkára
Döcher Imre SzB. munkaverseny - sportfelelős
Várszegi Ágnes KISz. titkár
Bódi Mihály
Bódi Mihályné
Csonka Katalin
Hum Mária
Dr. Póli Etelka
Pámer Zoltán
Dr. Tigyí István
Vadai Mihályné
Vadai Iszucsanna
Varga Tiborné

Tárgy: Munkabrigád megalakulása

Újjonnan alakult vállalatunk gazdasági és igazgatási területének 11 dolgozója munkahelyi feladatainak jobb ellátására, emberi kapcsolatainak elmélyítésére elhatározta, hogy munkabrigádot alakít.

Dr. Tigyí István pénzügyi osztályvezető nyitotta meg az alakuló gyűlést. Köszöntötte a megjelent vendégeket a tagokat, majd ismertette a tervezett felajánlásokat.

Ajtay Aladár a vállalat MSzMP alapszervezetének titkára üdvözölte az az alakuló gyűlés résztvevőit, a pártszervezet támogatásáról biztosította a brigádot.

Várszegi Ágnes KISz titkár a fiatalok csekvőkészségét hangsúlyozta a brigádéletben.

Ezután oldott vita kezdődött a megalom munkahelyi kérdéseiről és a vállalatokról. Sor került a tisztségviselők megválasztására is. A brigádvezető, Vadai Mihályné a tagság egyhangúlag megválasztotta, Bódi Mihályné az önképzés, Csonka Katalin a társadalmi kapcsolatok, Pámer Zoltán a gazdasági munka területén kapott részortfelelősi munkakört. Hum Mariát a brigádnapló-vezetésével bízta meg a tagság.

A vállalatok kiterjednek a gazdasági munka minden fontos területére, többek között a vállalati számlakeret készítésére, az anyagforgalom számítógépes feldolgozására, az újonnan beképű dolgozók betanítására.

Düchert Imre a vállalati szakszervezet képviselője ismertette a brigádnapi vezetéseinek főbb irányelveit, a brigádgyűlések megtartásának megszervezését és a vállalatokkal kapcsolatos teendőket.

Dr. Páli Etelka brigádtag mint a vállalati vöröskereszt csoportjának szervezője felkéri a brigád tagjait, hogy lehetőség szerint mindenki lépjen be a vöröskereszt tagok köré. Ezt mindenki egyhangúlag elfogadta.

Felvetődött a vállalat első újságának, a PAV "Hiradó"-nak megtervezése és megszerkesztése. Ezt a brigád a vállalat többi dolgozójával együtt kívánja elkészíteni, melynek irányítását elvállalta.

A társadalmi munka feljárásával kapcsolatosan Vadai Mihályné brigádvezető javaslatot tett, hogy a lakótelepen egy alkalommal parkosítást végezzünk, vagy a most időszaki szünetre, melyet a Paksi Állami Gazdaságban kívánnak elvégezni. A brigád többi tagja a felvetést jónak találta, és megállapodtak abban, hogy ezen társadalmi munkát vállalatuk keretében fogadják elvégezni.

Ezután Vadai Mihályné brigádvezető megköszönte a vendégek részvételét és felajánlott segítségüket a brigád többi további munkája során a tagoknak az aktív részvételt és bezárta a gyűlést.

k. m. f.

Lakosa, József
igazgatóhelyettes

Maróthy László
SZB titkár

Várszegi Ágnes
Kise titkár

PAKSI ATOMERŐMŰ VÁLLALAT
IGAZGATÓ

V a d a i Mihályné, a
Magyar-Szovjet Barátság brigád vezetőjének

P a k s

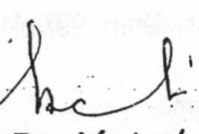
Örömmel értesitem, hogy a vállalati, a politikai
és a társadalmi vezetéssel egyetértésben a Magyar-
Szovjet Barátság brigádot a vállalati tájékoztatónak,
a "Neutronnak" megszerkesztésében kifejtett aktív
tevékenységéért

1000,- Ft

jutalomban részesitem a szoc.kult.alap terhére.

Eredményes munkájukért külön köszönetet mondunk
és.kérjük, hogy a jövőben hasonló lelkesedéssel
tevékenykedjenek.

Paks, 1976. december 29.

/Szabó Benjámín/

Paks sajtótermékei

Régi paksi lapok

1. Postai Értesítő (1881. dec. 9 - 1982. jan. 26-ig)
2. Távirtdai Közlöny (1882. jan. 18. egyetlen szám)
3. Paksi Közlöny (1882. ápr. 1. - 1883. ápr. 1-ig)
4. Közlekedés Ügy (1882. dec. 1. - 1883. márc. 5-ig)
5. Paks-Kalocsai Közlöny (1883. ápr. 10. - ápr. 29-ig)
6. Paksi Lapok - Duna Vidéke (1885. dec. 26. - 1887. jan. 31-ig)
7. Duna Vidéke - Paksi Lapok (1887. febr. 7. - dec. 26-ig)
8. Magyar Szövetség (1888. márc. 31. - aug. 19-ig)
9. Paks és Vidéke (1888. ápr. 15 - július 1-ig)
10. Paksi Hírlap (1901. júl. 21. - szept. 8-ig)

Legújabbkori lapok

1. Paksi Járási Könyvtári Híradó (1961)
2. Duna Menti Magazin (1972)
3. Paksi Konzervgyári Híradó (1974)
4. Neutron (1976)
5. Paksi Program (1978)
6. Atomerőmű Építői (1978. nov. - 1986. dec.)
7. Paksi Atomerőmű (1987. jan. - 1990. jan.)
8. Atomerőmű (1990. febr.)
9. Csütörtök (1981)
10. Paksi Állami Gazdaság (1981)
11. Mi Újság ? (1984)
12. Paksi Mozaik (1984)
13. A Közvélemény (1989)
14. Paksi Hírnök (1989)
15. Paksi Atomerőmű Közleményei (1989)
16. Párlap (1990)
17. Paksinfo (1991)
18. Paksi Tükör (1994)
19. Helyijárat (1997. október)

Iskolai lapok

1. Suli Kukkantó (1983. 2. sz. Ált. Isk.)
2. HÍRMONDÓ (1986. 4. sz. Ált. Isk.)
3. HÍRMONDÓ (1988. Óvónők lapja)
4. Kalap (1989. ESZI Kollégium)
5. Szemfüles (1989. Bezerédj Ált. Isk.)
6. Szemfüles (1990. Bezerédj Ált. Isk.)
7. Tollforgató (1990. II. sz. Ált. Isk.)

8. ESZID HOUSE (1990. ESZI MÜ. Szakköz.)
9. Locsi-Fecsi (1991. Dunakömlők, Ált. Isk.)
10. Hiányjel (1991. Vak Bottyán Gimn.)
11. Suliturmix (1993. II. sz. Ált. Isk.)
12. Cím Nélkül (1994. Vak Bottyán Gimn.)
13. PASZI HÍRADÓ (1991. Paksi Szakmunkásképző Isk.)

Alkalmi kiadványok

1. Farsangi Kiadványok (1982. Városi Tanács)
2. Csatazaj (1982. MN. 2986)
3. Civil Híradó (1983. MN. 2986)
4. KI-VÁR-TA (1987. KISZ Biz.)
5. Gólya-Hír (1988. ESZI)
6. Mozaikok a Dunakömlői ásatásokról (1989. V. Tanács)
7. "A haza minden előtt" (1989. Helytört. Bizottság)
8. Öröktavas (1989. MDF táj.)
9. Paksi Rejtvény Reklám (1993)
10. Paksi Szúrkoló (1995. Paksi Labdarugó Klub)
11. Gólyahír (1990. Paksi Szakmunkásképző Isk.)

(A Paksi Tükör 95. II. évf. 2. számában közöltem Paks sajtótermékeinek a listáját. Azóta néhány kiadványt sikerült felfedeznem, ezért újból közzéteszem a javított listát.)

Kuti Horváth György

NEM JÖSSZ

*Főkényt szedtem. Feketőt.
Nem jössz. En mégis várlak.
Oltáros alkonyóráin
magányommal megáldlak.*

*Felső hold színezüstje
csorog a méla tájra,
mintha hangod hullana rám
hangodnak hűs brokátja.*

*Levél toprongyban a fák,
testükből vér szívárogo,
mint avarba dermedt csend,
rántelepszik magányod...*

A létezés lényege

Oláh Zoltán AGYŐ című könyvéről

Immáron Oláh Zoltán harmadik kötetének lapjai közt keresgélhetem a megtalálhatatlannak tűnő végtelen, szavakkal talán ki sem fejezhető démonian rejtőzködő titkot, a létezés lényegét, melyet a költő minden idegszálának megfeszítésével igyekszik megfejteni. Talán lehetetlen. Talán nem Örök talány. Oláh Zoltán is ennek az ismeretlen titoknak a megkeresésére vállalkozott, mikor útilaput kötve a sarkára útnak indult, hogy a költészet ösvényeit bejárva rátaláljon. Talán rátalálhat, hiszen izzig-vérig költő a javából. Költő, akinek gazdagon áradó, impresszionizmusból itt-ott már a szürrealizmusba átcsapó szóképeivel, gondolatszövevényeivel megpróbálja körülírva megközelíteni, sajátos dimenziójával megláttatni velünk a csodát, amit csak az Isten, csakis ő láthat, vagy érthet meg igazán: *"Nap, te a megszületett idő legelső pillanata! Meghallgatod-e majd utolsó imánk, mikor visszatérünk izzó aranyaidra hullva, mi: megáldott fényeid?!"* (Nap c. verse) Máskor így fogalmaz: "Mert nevezhetsz és sírhatsz, az ősz halántékán már hallod Isten lépteit a csend küszöbén botladozva, ahogy föl-szakítja ajkadon az éjszakát." (A csend küszöbén)

Szebbnél szebb hasonlatainak, szófűzéreinek se szeri, se száma. Ilyen magasztosan csak a lélek tud beszélni, az ember nem. A mélység és a magasság találkozása a horizonton az éteri lét szivárvány-összemosódásában, ahol leegyszerűsödni látszik az Egész. S megint egy kép: *"Gyöngy magányom harmat a rózsa szirmán."* Ennél gyönyörűbben talán még senkinek sem sikerült előhívni a magányt. Szinte már álombeli világba invitálja az ember lelkét, szó és gondolat - képgazdagságának garmadáját zúdtítja fenséges tisztasággal, már-már egy új, elképzelt világ valósághitelével. A kagyló lassacskán nyílni kezd, és megpillanthatjuk egyszer majd a csodát, s meg is tapinthatjuk, ha a költő is úgy akarja, de még várnunk kell rá: *"a hegyek, a folyók a tengerek lábainál"* írja Erkélyen c. versében. Talán a tengerek lábainál, majd partra vetődik az a bizonyos gyöngykagyló, s kipattan burkából gyümölcse, a gyöngy. Igen. Talán, ha Isten szemével nézhetnénk, és Isten kezével tapinthatnánk, miként a költő szeretné láttatni és tapintatni velünk, földi halandókkal, eképpen: *"Isten szeméből hajnalok hegyein - völgyein át... - Látod, ma két nap megy le egyszerre az égen a hullámok ajkainál."* (Mi magunk) Igen érzékeny líraisággal beszél még a költő a szerelem születéséről, elmúlásáról, majd újjászületéséről, törekénységéről, fontosságáról, hiszen nélküle elpusztulna a világon minden, értelmét vesztené a költészet varázsa. *"Árnyékodból százfény vagyok, így láthatom a holnapod."*

Egy hajnalért c. remekművében olvashatjuk. Oláh Zoltánt legalább ilyen érzékenyen érinti a szülőföld szeretete, s az iránta való, szinte már mániákus hűség.

"Elmész. Visszajössz-e, kérdik a fák hajladozva? Igen, akár egy hóvirág a tavaszra!" (Akár egy hóvirág) Hát igen. Magyarázat itt nem szükségeltetik, csak elnémul a száj és összeszorul a szív. Nem mozdul semmi, csak az idegek táncolnak bennünk egy szomorú szimfóniára, mert Oláh egész eddigi költészetét, bármily szép is az, át-ítatja a pesszimizmus és halál látomásai. Nem Ő tehet róla, hanem a világ, amelyben a helyét nem igazán találja. *"Meghalt bennem minden madár. Már csak a tengerek köveit éneklék emlékeim e Földön..."* "elhull a virág" "s mindent elmondanak a fák." (Meditációk XVII.) A kagyló egyre távolabbra nyitja szirmait. Fuzionál újra a magasság és a mélység.

Reménykedhetünk újra a csodában. Láthatatlanul is láthatóvá válik Isten ily módon: *"A holdnak nincs ablaka, szobáit mégis előnti a fény."* Mi ez, ha nem a Teremtő maga? A létezetlenül is létező valóság, Oláh káprázatos költői világában. Ám a teljes lényegfelismerés előtt Ő is megtorpan, s szomorúan döbben rá, hogy bármily nagy hatalma van az alkotóművésznek, a kiváló költőnek, azért Ő is, Istennel nem összetéveszthető parányi, sebezhető lény, olyan mint a *"Szelek szövetét örökké foltozgató madár."* A kagyló mielőtt teljesen kinyíl-

na hirtelen bezárul, s a csoda, mely már nagyon közel volt, eltűnik megint. Oláh Zoltán harmadik könyvében az "Agyó"-ben úgy vélem megtalálta saját, mással össze nem téveszthető költői stílusát a pillangóröptű létben, vagyis megtalálta Önmagát. Oláh oly bőkezűen ontja a szépséget ránk, hogy nekünk is jobban oda kellene figyelniünk jobb sorsra érdemes, keserves életére!

Kerényi István

FOHÁSZ

*Ments meg Uram, nehogy megváltozzak.
Vegyen tisztaság körül.
Járjak üres kézzel a tolvajok között.*

*Ne ejtsen rabul se önzés, se szerzés, se hajszsa.
Tisztán állhassak a Napra,
mint akinek nincs vaj a fején.*

*Az igazat mondja mindig az ajkam,
másnak is mindig csak a jót akarjam,
nem latolgatva, hogy érdemes-e?*

*Ments meg a köszömbösök hadától,
haján kárörvendőktől, akik bukásomat várva
irigylők tőlem a Semmit.*

*Add meg a lélek szelíd békéjét,
hogy legyen erőm leborulni eléd, és megköszönni,
hogy olyannak teremtetél,
amilyen vagyok.*

GERJEN

*Hisz falu a Duna partján,
Holtó ide ritkán vetődik.
Elnyúlnak hosszan a házak
fűzfától a temetőig.*

*Ráborul a Esend harangja,
s az álmos, ködös vasárnap.
Házak előtt zörgő lombú
vándiófák álldogálnak.*

*Hikeverték már a verést.
Ágak hegyén új rüggycs.
Az emberek ködszűrában
tempóra fogják léptüket.*

*Ez a falu. Esend. Nyugalom..
Holtó ide ritkán vetődik.
Ballag, tűnődve a sorsán
fűzfától a temetőig.*

Hadijelentés

*Gesztenyefák lombátra alatt
gyülekeznek, fészeken a csapat,
hogy tüskés burkait kibontva
rontson a nyárvégi napokra.*

*Lobog a déliak pajzsa,
kardvirág csap jobbra-balra,
hűlt lüngszórók a pipacsok.
Fakul a nap. Alig ragyog.*

*Visszavonulóban a Nyár.
Fehér zászlaja, az ökörnyal
leng a barnuló táj felett:
békéköztetésre üzenet.*

*Bár még a dárdás darassak
haditanácsot tartanak,
fújják a béke dallamát
a petúnia trombiták.*

*Duna felett halvány fények.
Egy szarkaláb arra téved,
hol fészeken vén padon, hanyatt,
gesztenyefák lombja alatt.*

*Esitül a Nyár, s Ősz csatája.
Höd hull lassan fűre, fűre.
Alábüvik szürkén a táj.
Egy gesztenye szíven talál.*

Gesztenyesorról nézem a Dunát.
 A túlsó partról vadkacsa húz át.
 Esobban a hullámok halk nesze.
 Hoppanva hull egy gesztenye.
 Pingat az őszi hangulat,
 akár a szél a vadludat.
 Töltősen túl a "hatoson"
 hány kocsi húz el, nem tudom.
 Döcögve csattog a vonat.
 Nyomába jár az alkonyat.
 Fáradtan, zihálva, nyögve
 hullok bele a ködbe.

PEGAZUS NEM SZÁRNYAL

Porzik a láthatár,
 Felhőtlen ég alatt
 tajtékos habosan
 vágatnak a lovak.

Lengő sörényükön
 cikáznak vad fények,
 porzik az ég alja
 míg utánuk nézek.

Tihognak a kancák,
 nyeritenek ahogy
 szikrázó patákkal
 rúgják fel a Napot.

Gurul fenn az égen,
 egyre magasabbra.
 Csak én ülök itt lenn.
 Ülök egymagamba.

Megfáradt a lovam.
 Lovasa is fáradt.
 Kritikusok vissza -
 fogják a zablámat.

Mormolom, mormolom
 az érthető verset.
 Ülök, ülök, kócos
 öreg lovam mellett.

Hiába nógatom,
 szemében már nincs fény.
 Nem vágyik magasba.
 Földközragadt, mint én.

Pegazusként nem száll
 Parnasszusra velem.
 Eltűnök a pusztán,
 és nem marad jelem,

*mint a táj a ködben,
 mint csendbe a dallam,
 akár ez a vers, mit
 a homokba írtam.*

Apajpuszta, 1995.

Fejük fölött glóriával
 ábrázolják a szenteket.
 Kevés bennem az alázat,
 hogy mindent tűrő szent legyek.

Gerincem nincsen gumiból.
 Szemem nem sütöm le, mirek?
 Nézem, hogy kalnár kufárok
 hada pénz után liheg.

Vad és kavargó tömegben
 sodródva büs lelkeim reszket.
 Glória nélkül hordozom
 magamat és a keresztet.

VILÁGŰR

Nézem a SEMMIT.
 Nézem.
 Mi lesz, ha nem leszek
 én sem?

Nézem a SEMMIT.
 Nézem.
 Több lesz, ha nem leszek
 én sem?

Azokért kiáltok,
 akik nap-mind nap mást se tesznek,
 feszült izmokban,
 görnyedt háttal cipelik a történelmet,
 árnyékos oldalon vegetálnak.
 Nem koldusok. Csak szegények.
 Belefáradtak a harcba,
 és unják már az egészet.
 Az elanyagiasult világban
 akiket átvernek sokan,
 kik mellett a pompa, fény
 könyörtelenül elrohan.
 Még bámulják a gazdagok világát,
 luxus villát, Fordot, Mazdát,
 nem értik, honnét a milliók,
 mikor oly szegény ez az ország.
 Fizetéstől fizetésig élnek,
 dolgoznak észrevétlen,
 kiknek mindenből kevés jut,
 s nem sütkéreznek a fényben...

Azokért kiáltok nagyot,
 kik szólni sem mernek, tudnak,
 kiknek fejére nem babér,
 csak sárgult levelek hullnak!

Vincze Tibor

VELED

tisztán, szabadon
 bátran dalolva, nevetve
 a pillanat örök
 szépségét érezve
 nyugodt lélekkel
 őszinte szavakkal
 álmodva éjjel
 álmodva nappal
 veled.

EGY ETÜD A SZIMFÓNIA RÓL

Te vagy nekem maga a gyémánt fény.
 És a fény, melyet elindítottál bennem, szerelemmé
 varázsolódott.
 A tested, a tengered melegének emlékei idézi fel bennem
 mind azt a sugárzó gyönyört, amit akkor adtál nekem.
 És az érzés, tested melegségének varázslatos hatalma
 mindig juttasson eszedbe egy lehulló könnycsepp ízét.
 Érezni szeretném, hogy érezd mindazt, amit "Én" érzek
 irántad.
 Mikor leszakított gyümölcs ízét érezed, mindig jussak eszedbe,
 ha már nem leszek,
 nem létezem a fényben.
 Mert én mindig a fényben élek és élni, élni szeretnék veled.
 "Ö" - Lieb mein Gott.

Mikor majd feljő a bíborvörös hajnal
 s követ majd az aranyfényekben úszó, tündöklő Nap kerek
 alakja,
 egyszer majd odakint állsz a gangon a házad előtt,
 s mély, ózonnal teli, dús, friss levegőt szívsz majd be
 nikotinnal töltött tüdőöd mélyére,
 akkor majd gondoldj reám, - azon a reggelén tegyél egy
 fogadalmat nekem
 a völgy titkának jeliséjére,
 s tedd ezt emlékezetemre - nur so guth, für dich.

MELANKÓLIA

Asztalnál ülök
 Hozzemben pohár
 Lassan tisztul a köd
 kristályos a homály
 Lesz még hajnal, eljön
 Minden holdfény álma
 Asztal, fehér abrosz
 Egy pohár vodka
 ... és fél szelet citrom.

'97 OKTÓBER

*Gyertyát hoznak a halottak,
Megkínzottak, elűtközöttak
I minden fellobbant gyertyalángban
Hívánság és örök vágy van.*

*Gyertyát hoznak a halottak;
Októberi felleg borzongat
Míg a megkínzó koszorúja
Megkínzott sírjait borítja.*

*Gyertyát hoznak a halottak
Felleg osztató fényt és jó hírt.
Hogy tiszta szívvel illatozzék
A megtartás és az emlék.*

*Szél cibálja a fa ágat,
Megrebbenti a gyertyákat
Piciny csóva - újra éled.
Az Esmélés nem érhet véget.*

*Világot gyújt a hit szikrája,
I a pisllákoló gyertya lángja
Reméngt lobbant a borulásba,
Az októberi délutánba...*

MÉRLEG

*Majd ott, a végső számadásnál,
ha számbavesszük ki-mit tett,
a szellem sugárzó fáklyalángja
tárázza ki a mérleget.*

PAKSTÓL SZABADKÁIG (Jámbor Pál képzeletbeli fejfájára)

*Pipacs szemaforok
vigyázták végig
utunkat Pakstól - Szabadkáig.*

*Szavak helyett a szeretet
izesítette a kenyeret,
mit élénk tettek nemrég.*

*Egy nyelven, egy ég alatt
egyforma szó, egy gondolat
szállt időn és téren túl itt.*

*Emléked őrzi és szavad:
a szabadkai föld alatt
magyar maradtál végig.*

*Most megtalálva sírodat
találtam új barátokat
s fohászom száll az égig.*

SÉTA A HARGITÁN

*Sziblik könnye;
hegyipatak.
Magamban mindig
áldalak.*

*Szomjat oltasz,
erdőt nevelsz,
kitárt karokkal
átölelsz.*

*Vágtatsz világba,
mintha fontos volna,
Te vagy az Élet,
s a Szépség kirközója.*

*Hertre, házra,
fűre, fára
dét szitál a
téli ég.*

*Hóból kristály,
jégfehér vár
és királya
még a tél.*

*Rigó röppen,
cinke szálldos,
varjú károg
éhesen.*

*Tavasat várva,
s tán a nyárra,
fűzik, dermedt
még szívem.*

LEÁNYKÁK DICSÉRETE (Széll Laurának)

*Istenkerti kis virágok,
csivitelő csalogányok,
csengő hangú csitri lányok, búcszólató
szép dalotok égbenővő tulipánok.*

SZERESS...

*Szeress vadul
Újjad érintése
forró fényfolyó gerincemen*

*Szeress némán
Ajkad simasága
kalántékom álma*

*Szeress szépen
Szemod kívánsága
lelkem titkos imája.*

KISFIAMNAK

*Pillangósárnyakon érkezik
a bársongylelkű
hajnalangyal.*

*Ezerszín varázspont hint
apró pilláidra.*

*Álomfény kacint
óccámmóly gyermekszemedben.*

*Első tiszta mosolyod
- legőszintőbb ajándékod -
nekem adod.*

VÁGYOM EGY KIS NEVETÉSRE

*Vágyom egy kis
nevetésre*

*Jeges télen
melegségre*

*Háborúban
békosságra*

*Téboly csöndben
üvöltésre.*

G.

*Hóillatú márványbőröd
édes tej a szomjazónak,*

*csókigéretű ajkad
napszerette vérszőlőhús az
éhezőnek,*

*Istenszerelmed
megváltás a szenvedőnek...*

Quintus Horatius Flaccusnak
a Philippinél felvonult köztársasági légiók
ezredesének

*Beláthatatlan sorokban özönlik a nép végig a Sacra Vián,
Caesar vére még itt barnul lelkünk romjai közt,
mégis, lásd: Brutus szabad népe erős, nem kíván
Octavianusokat sem! Jó ibér kardod legyen nagyszerű dalnok,
pun elefántok is álljanak melletted, s ne feledjétek
a gall lovakat! Gyászban a Capitolium, szótlán inog fel
a Vesta a lépcsőn, s csak könnyei kérik a nagy Jupitert
és Marsot, hogy veletek álljanak sorba. Janus templomának
kapuja nyitva, s Róma egén most a hadak véres és poros
sóhaja száll. Ó, római szív nem vérzett így soha még!,
amikor Pürrhosz pusztította délen városainkat,
vagy pun seregek álltak e kapuk előtt, tudtuk, kik ellen
zúdtjuk fegyvereinket, de, hogy önmagára törjön erőnk,
nem gondoltuk sohasem... Jó dalnok, óvjanak isteneink!
Bacchus enyhítse gyászkod s a lángölő Vénus! - Ám tudd;
soha fel nem szárad e vér. - Syracousae miénk,
Carthagó romokban, gondold meg, az idő miként játszik
e néppel... de Te, ki leszel az ércnél is maradandóbb,
életünkért véd meg az életedet!,
jó Tribunusunk,
öljétek meg a halált!*

VILLON BITÓJA

éj-jégbe horpadt hold az arcom itt
már nem jár a szél sem üdv néked
láng-vért ifjúságom rezdületlen
messzeségbe érett gyümölcs a csönd

F lepottyan marakod-
R jatok hát bitan-
A gok Én szélcsend-
N ből vihart hallok
C halált szeltem én
O a hétarcú fényből
I vízesés-jajt a zu-
S hogó vérből: bor-
ízét érzem menny
s kocsma hol pofá-
tokat verem lapos-
ra ha az égi öröm-
lány ágyán kial-
szik nyaratok rút
határán miként az
Én szemem lobbant
pokolba földbe ha-
zudott horizontba
kialszik nyaratok rút ha-
tárán mint Én az égi örömlány
ágyán HÁLA ÉS HIT NÉKEM a nap.

MICSODA VÁROS

*Az utcák fénytestű pitonok,
időtlen kanyarognak a megvakult házak alatt,
ringatóznak fiatal nők hajnal-illatú bokáin...
nézzétek szomorú arcukat,
nézzétek; ezekben az ismerős kapukban állva,
miként fésülik hajukból a férfi nélkül eltöltött
éjszakát, és leng fáradt, álmatlan szemükből
ez a különös, hangtalan dallam...*

*Micsoda reggel,
a kertekből kristályeukaliptuszok törnek a magasba,
és hatalmas, kék pillangók csodálják
önmagukat a harmat tükreiben.*

*A kocsmá mélyén a Minótaurusz oltja szomját olcsó,
vérszínű borral, zöld lángot vet szeme
a betérő idegenre; "Ki itt belépsz,
hagyj fel minden reménnyel /!/" - mintha szólna
újra a mester.*

*Micsoda város, - vajon mikor úszott el álmából az idő /?/
kik döntötték le egéről isten katedróját,
terein kik mészárolták le az angyalokat,
és éjszaka, elhagyott parkjaiban
kik ígérték halálos csókká a verset,
és kik hallgatták el, a holnapi szélbe kiáltott
ölelést... ?*

A TISZTA HOMLOK

*Jorga Luis Borges
emlékének*

*"Ma november tizenharmadika van; július hetedikén
került a kezembe a Zahir, nem az vagyok, aki
akkor voltam, de még mindenre emlékszem,
és talán el tudom mondani mi történt.
Most még, ha csak részben is, Borges vagyok."*

J.L.B.

*Ezerkilencszázkilencven november tizenharmadika van,
Buenos Aires egy elfelejtett, sötét, és kiszámíthatatlan
negyedében, ahol a nő, a kés, az alkohol és a visszatérő
árnyak bolyongnak, reád vár, téged keres Pannóniai János,
mert beszéde van veled arról, hogy a Hunok szelleme
kísért a Duna völgyében újra, hogy Trója partjainál
nem azért korbácsoltatta a tengert a Perzsa király,
hogy bántsa, hanem, hogy fölébe kerekedve elvezesse
az istenek álmaihoz. - Ha tudnád: kutat téged,
Barát és Mester, intenéd őt is; ne jöjjön fiam,
ne jöjjön velem Patagoniába, mert sivár vidék az,
csak a hajlongó szolga pampa, csak a kő és a tükör,
meg Platon beteljesülhetetlen ígérete; hogy visszatér,
és újra tanít. Mondanád Te, a tiszta homlok: őrizze
gyermekarcát fiam, hagyja meg Afrikának azt a fehér
elefánt alakjában született álmot, ne kísértse a békét !
Mondanád; lovai szügyében dobog a holnap, a font
ostorszój, és a kard is csak arra vannak, hogy
a Dunántúl és az Alföld, az elpusztult Sámánok,
kihamvadtt tüzek ne felejtsek el önnön sorsukat: a szomorúságot,
de örökre világítsanak a béke jegyében.
- Ezerkilencszázkilencven november tizenharmadikán,
telihold idején, a farkasüvöltő pusztá ölében
megszületik a gyermek, aki érti Hákim; a próféta
hamisságát, a lepke, és az esőcsepp titkos szerelmét.
Kérné tőled a Pannóniai azt az ólmozott, kétágú lasszót,
hogy elfogja az ő istenének üzenetét, hogy világíthasson
az ige, amire vágytál, amire vágyunk.
Egy lebujban, Buenos Aires egy elfelejtett, sötét és
kiszámíthatatlan negyedében Pannóniai János és Te,
"Testvéri Árnny," ott beszélgettek, Ti, ketten,
kiket megrajzoltak a legigazabb hieroglifák,
kikről szól ama Babilónia-i tábla,
kik átvezettek minket majd az igazság,
az értünk kitáruló kapu tündöklő küszöbén.*

Szárnybontás

Két ifjú hölgy; Rácz Diána és Pacskó Szilvia nyújtják át írásaikat az őket figyelmükkel megtisztelő olvasóknak. Mindketten veszélyes úton járnak. Tudjuk: a világ dolgai, körülöttünk való történések legtöbbször nem úgy működnek ahogy szeretnénk. - Ha valaki költővé álmódja magát nagyon göröngyös útra lép. Számolnia kell többek közt azzal, hogy a beavatatlanok félre értik, vagy egyáltalán nem értik a jóságért vállalt pokoljárást. A Jámbor Pál Társaság, illetve a PAKSI TÜKÖR születése pillanatától helyt ad mindazoknak, akik a művészet hatalmában hiszik, látják az ember egyetemessé válásának egyik lehetőségét. Zsengék még ők, de már az égbe kíváncznak, bontják szárnyaikat. - Óvja őket a sors, s a mivesebb mesterek oldalán adasson nekik szép repülés.

Szarka József

Rácz Diána

EZERNYI HALK...

*Ezernyi halk szóban zendül
az est zenéje csendül
a szabadság illata száll*

*itt az éberpalástu éj
sötéte tengeremély
táruul a mámorító világ*

*a csillagok fénye vízesés
velük forogni mesés
rohanni kell a széllel*

*langy lég hűs vize
benn a szabadság íze
érezem de nem az enyém.*

EGYEDÜL

*Langy szellő suhanása
a Nap utolsó csillanása
esti felhők mély uszálya
földet az éggel összekérja
ezer csillag ragyogása
lepelként borul a tájra
éjjeli tájon levél se moccan
madárdal szólal szépen hosszan
az égbolton hold úszik lassan
s te messze vagy.*

CSOKOR

1. *Hies reményesség dübörög bennem
várni és várni reménykedve
adni nincs kinek
a Nap fénye utolsó múltásával
hitem is kihunyt..*

2. *Száraz levél suhan
ébremlét-foszalány botorkál
templomok súlyos boltíve alatt
ott bujkál a magány...*

3. *Van bennem valami...
egy érzés mi nem
születhet meg
dédelgetve szeretem
s gyűlölve gyűlölöm
mert meg kell halnia
tudom valahol ellenem van
mérget kever
de bennem van valami...
ami csak az enyém.*

4. *Szárba szökhent szelid búza
kalászuokra hajnal adott harmat-igát
napraforgók büszke feje
küld az égre hálaadó imát.*

*Poros ország-útja szeli át a tájat
amorf csik a tökélyben
a dombon túl aztán elvész
- csend száll a szélben.*

A CSEND

*Amikor a szobádban egyedül ülsz,
és nem zavar egy lelek sem.*

*Amikor elnégyülsz gondolataidban,
és nem szól közbe senki sem.*

*Amikor hallgatsz és egy szót nem hallsz,
mikor mindenhol minden csupa rend.*

*Amikor nyugodtan magadban lehetsz,
az-az igazi, a csodálatos Csend.*

AZ ÚJ VILÁG

*Ezerkilencszázkilencvenhét ezt a dátumot írjuk
ennek bűneit rójuk
mert ez már nem a világ
hisz mit látsz csak hibát.*

*Hibát hibára halmozva
minden a rossz felé fordulva.
Bajt, nyomort, szegénységet,
megsanyargatott, fonyadt népet.*

*Szomorú tekintetet síró arcot,
puskát, erőszakot, harcot,
embereket akik bízna
akik a boldogságért vívnak.*

*Ez lett ebből a világból
hol mindenki mindenkit kirámol
hol már szinte nincs becsület
ha mégis az tán csak tévedett.*

*Mert mit látsz ha körülnézel
embereket búsan szerteszéjjel
bár van aki isteníti magát
ők azok akik csinálják a hibát.*

"ILYEN" A BARÁT!

*Aki mindig melletted áll
ha segítségre szorulsz.
Aki bátorítón ölel téged,
ha vállára borulsz,*

ilyen a barát.

*Akivel megbeszélhetsz mindent,
ha úgy akarod.
Aki szintén őszinte veled,
s igaz jóakaród.*

Ilyen a barát.

*Akinek csak akkor kellessz,
ha pénzed van.
Aki csak akkor keres,
ha bajban van.*

Ilyen a barát ?

*Aki egyszer szeret, s bízik,
ha a barátja vagy.
Aki nem törődik veled,
ha éppen bajban vagy.*

Ilyen a barát ?

MEGINT ELMÚLT

*Egyre többször fúj a szél,
és esik az eső,
a fecske család is útra kél.*

*Sárgulnak a falevelek,
lehullanak a fákról,
itt az ősz, jön a hideg.*

*Még alig volt itt a nyár,
a melegség, a szerelem;
s most mégis tovább áll.*

*Tovább áll, elköszön,
pihen egy kicsit,
s jövőre újra visszajön.*

Herczeg Ágnes megnyitóbeszéde

Köszöntöm kedves vendégeinket, és külön szeretettel Széles Judit iparművészt !

Megtiszteltetés és öröm, hogy én nyithatom meg Széles Judit textiltervező iparművész kiállítását. Gyerekkorunk óta ismerem Őt, közel laktunk egymáshoz, együtt fürödtünk a Dunán a Sűveges-révnél és azonos középiskolába jártunk.

Ismeretségünk felfrissült, mikor a Városi Könyvtár helytörténeti anyaga számára gyűjteni kezdtem azoknak a paksiaknak adatait, akik az átlagosnál nagyobb ívű pályát futottak be a tudomány, a művészet vagy a sport területén, s öregbítették a város hírnevét.

Adatkérő levelemre Judit maga hozta a választ: egy zsákvászonra horgolt-varrt képet s nyúlfarknyi önéletrajzot. Mondhatna-e többet szóval magáról, mint képpel ? Nem hiszem.

Persze, azért mi, akik ma ide eljöttünk, sokáig jóval többet tudtunk Róla, mint alkotásairól. Jól emlékszünk nyelveket beszélő, Dunát, holt-ágakat, Sánc-hegyet, Imsóst járó, madárlesen türelmesen figyelő édesapjára, akinek kitömött madarai csodaszámba mentek; s örökké tevékeny édesanyjára, akit legtöbbször csak kerékpáron láttuk az utcán, s akiről tudtuk, hogy jól muzsikált és gyönyörűen kézimunkázott.

Szép örökséget hagytak gyermekeikre: tehetségüket, szorgalmukat, a természet szeretetét, óriási kezűgyességet...

Juditnak egyenes útja is vezethetett volna az Iparművészeti Főiskolára, ahová már gimnazistaként is készült, hiszen gyerekként is állandóan picit mintákat varrt meg babaruhákat, és rajzolt és csak rajzolt...

Kényszerű kitérők után 1966-ban végezte el a Főiskolát, mégpedig nem is akárhogyan. Diplomamunkája igazi szakmai sikert hozott: Az év legszebb terméke - pályázaton I. díjat nyert.

A textilművészet csak néhány évtizede önálló művészeti ág. Judit is részese volt önálló életre keltésének.

Széles Judit 1977. óta önálló iparművész. Elsősorban fali képeket készít különböző technikákkal: festés, varrás, hímzés, horgolás... és újabban patchwort (foltvarrás) technikával. Bármilyen anyaggal szívesen dolgozik: különböző színű pamut, lenvászon, laza géz, ragasztott fonalak, spárgák, tekert és varrt filccsíkok, karton, flokon...

Kedvenc színe nincs. Jelen kiállításon a kék, a barna, az arany és a nyersfehér dominál.

Szerencsés voltam, mert a kiállítás elkészültekor Judit volt a tárlatvezetőm, így aztán sokkal több mindent megtudhattam, mint amennyit a gyönyörű képek mondtak el magukról:

A CÍMEREK-et alkotó fantázia képi-hangulati hatásra törekedett, s nem a címertan szabályai szerint szerkesztett alkotásokra.

A világos egyszínű címerkép dombormű-szerűen rajzolja a mintákat, melyeket apróvirágos aranybarna flokonnal paszpartozott.

Megigéztek az OTTHON képei, a Dunát idéző kék, s a családi régi ebédlőgarnitúrájának melegbarna foltjai.

Az ÜZENET varrott pöttyei talán a Paksi Képtárnak vagy a művészkollegának szólnak ?

A patchwork technikával készült hatalmas falikép, a KOLOMBUSZ áll a főhelyen. A nagy felfedező "szürkékből" varrt alakját az óceán kék hullámaiból látjuk kiemelkedni. Szíve helyén a tájoló, vagy tán e világos, keretbe foglalt négyszög ablak az új világra ?

Láthatjuk a NAGYSZENTMIKLÓSI KINCS textilbe álmodott változatát, a durva zsákvásznat és az aranyos szatént képpé varrva; és kedvencemet, az INICIÁLE-t is, mely még édesanyja keze nyomát is őrzi.

Itt van Struga manó is Ágh István könyvének illusztrációin, és Eszter régi varrott társasjátéka...

Fantázia, humor, elevenség, gazdag eszköztár, kiváló mesterségbeli tudás... Mindez együtt Széles Judit képein. Teljék annyi örömük a kiállítás megtekintésében, mint amennyi élményt és örömet nekem is adott.

A kiállítást megnyitom.

Horváth Sándor fafaragó

A Fejér megyei Alapon születtem. Itt jártam iskolában is. 1971-től nyugdíjazásomig 1995-ig a paksi tűzoltóságon dolgoztam. 1975-től vagyok paksi lakos, azóta itt élek a családommal.

A fafaragással gyermekkoromban ismerkedtem meg. Nagyon szerettem a természetben lenni és mindig a zsebemben hordtam egy nagy bicskát, ami elég gyakran kilyukasztotta azt. Egy alkalommal a bicska miatt még igazgatói figyelmeztetést is kaptam, mert egy ellenőrzés során az iskolában ki kellett pakolni a zsebeket. Azt hit-ték, hogy verekedéshez használom, pedig sohasem verekedtem.

Amikor csak tehettem, mindig faragtam, hol botokat, hol kis állatfigurákat, szipkákat vagy például plébánost reverendában. Ugyanakkor szerettem rajzolni is. Egyik akvarell munkám a Fejér megyei versenyen első díjat nyert.

Egyre jobban érdekelt a népművészet, de sajnos nem tudtam ezen a pályán tovább tanulni, mert el kellett menni dolgozni. Azt követően pedig már a munka mellett, sajnos, kevés időm volt ezzel foglalkozni.

Egy-két alkalommal voltam alkotótáborban a Tolna megyei Népművészeti Egyesülettel. Itt mondta egy idős mester, hogy nekem most már tanulni kellene, mert amit magától megtanulhat az ember, azt én már tudom.

De hát könnyű volt ezt mondani. Munka mellett erre nem volt lehetőségem, előfordult, hogy alkotótáborban sem tudtam részt venni, mert nem tudtam éppen akkor szabadságra menni. A családot is el kellett tartani. Volt egy kiállításom 1989-ben Budapesten, de sajnos negatív élménnyel zárult, mert eltűntek a munkáim. Azóta nem állítottam ki.

A faragás továbbra is fontos számomra, amikor meglátok egy darab fát, már a formájáról látom, hogy mit fogok belőle faragni. Előfordul, hogy éppen használati tárgyat, pl. diótörőt, hamutartót...

A faragásnál nagyon fontos, hogy érteni kell a fához, a fa kiválasztásához, hogyan lehet megmunkálni - hogyan futnak a szálak. (Egy rossz irányú véséssel tönkre lehet tenni a munkát - odalesz az elképzelés.) Fontos még nagyon a jó minőségű szerszám - ezt is jól meg kell választani. Tulajdonképpen én mindenfajta fával szeretek dolgozni. Mindegyiknek megvan a maga szépsége. Amikor leülök faragni, akkor szeretem, ha nem zavarok. Ha már közben mást is kell csinálni, akkor inkább abbahagyom.

Elég sok munkám van félbehagyva ilyen-olyan okból - de legtöbbször azért, mert jött egy új ötlet, megláttam egy olyan fát, ami már eleve mutatott egy formát, megláttam benne valamit. Természetesen az abbahagyott munkákat újból előveszem és be fogom fejezni. Ezek között vannak embercsoportok, egy nagy szarvas és sok kisebb-nagyobb tárgy.

Az utóbbi időben két nagyobb méretű szobrot faragtam, ezek ki vannak állítva itt Pakson.

Az egyik a Szent Flórián szobor a Tűzoltóság épületében, a másik a Sárkányölő Szent György szobor pedig a Rendőrségen. Mindkét szobrot felszentelték. Faragtam kopjafát is, amely a cecei úton van felállítva.

Jelenleg egy nagy munkába fogtam, a családi ház elé most faragom a kerítést és a kaput.

Remélem, tavasszal már a helyére kerül.

Lejegyezte: Gy.J.

Szent Flórián – Tűzoltóság épülete

Sárkányölő Szent György – Rendőrség épülete

Tehetséges paksi fiatalok alapítvány pályázat 1997. és kiállítás

Évek óta rendszeressé váló támogatási lehetőség Pakson, egy olyan fórum, ahol nemcsak a jutalom fontos. A képzőművészeknek egy bemutatkozási lehetőség is a kiállítás. Sokan a korábbi pályázók közül nem élnek a későbbi lehetőségekkel. Hiányzik a szorgalom, a szakma megbecsülése, a szakmai fejlődés, a továbbképzés.

Az 1997-ben eredményesen pályázók a korábbi évekhez képest színvonalasabbak voltak és hosszútávon tevékenységük ígéretesebb.

Az első helyezést a Paksi Képtár Képzőművész Körei kapták.

A csoportot Takács Éva és Ritter János képzőművész és rajztanár vezeti. Mindketten az 1980-85. között, Pakson működő Vizuális Kísérleti Alkotótelep generációjához tartoznak (Ritter János az első generációhoz, Takács Éva a második generációhoz).

A pécsi Lantos Ferenc képzőművész és művészpédagógus irányelveit követik, valamint a Vizuális Kísérleti Alkotótelep indulásakor meghirdetett célkitűzéseit. A nyári alkotótelepeken és az azt követő paksi képzőművész körök foglalkozásain, lehetőség volt egy biztos szemléleti alap elsajátítására. A gyakorlati feladatok és más vizuális ismeretek használata, nagyon sok területen alkalmazható, kreatív embereket nevelt és nevel ma is, ha élnek a lehetőséggel. A Paksi Képtár Képzőművész Körei és annak szolgáltatásai olyan hosszútávú lehetőségek, ahol a paksi fiatalok korszerű vizuális nevelést és eligazítást kapnak. Így a paksi Képtár a városban egyedül olyan intézmény, ahol a szakma európai mércével mérhető színvonalas vizuális információk szabad áramlására van lehetőség. Az 1980-ban elindított képzőművészeti tevékenység 1991-97. között a Paksi Képtár megnyitásával, működésével az újabb telepek beindításával a régióban egyedülálló teljesítmény.

Kevés település büszkélkedhet olyan intézménnyel, ami a semmiből, saját erőből jött létre, a lehető legnagyobb ellenállások közepette. A Paksi Képtár nem egy lehatárolt, dilettáns szűk réteg ízlését közvetíti, hanem széles skálán biztosított művészeti, elsősorban vizuális információkat szolgáltat mindenkinek. Ezt a lehetőséget a Paksi Önkormányzat biztosítja, valamint számos intézmény segíti mint: a Művelődési és Köznevelési Minisztérium, a Nemzeti Kulturális Alap, a Fiatalok Stúdiója, valamint számtalan múzeumi és művészeti intézmény.

Most amikor a régiók szabadon versenyeznek a kulturális területen is (Dunaújvárosban 1997-ben nyílt meg a Kortárs Művészeti Intézet), nem szabad egy pillanatra sem leállni a fejlesztéssel. A szakmában is bővíteni kell szolgáltatásokat és a feltételeket, hiszen a legtöbb tehetséges fiatal vándorbotot fog és tovább áll. Nagyon kevesen térnek vissza. Hogy miért? Ezen sokan elgondolkoznak! Nem szükségszerű, hogy ez így történjék, ezért a városnak kell többet tenni.

A további nyertesek és támogatottak: Kiss Zoltán aki néhány év rajzgyakorlat és tanulmányfestés után tovább lépve a modern festészet felfedezésébe kezdett. Sok szép, részletekben gazdag, keményvonalas képét adott be. Fontos mester képét választotta feldolgozásra (GAUJIN), és még jelentősebb festő (Picasso) stílusában variálta. A nagyobb méretű vásznán a színekkel lágyabb, harmonikusabb megfogalmazásokra is vállalkozott, szép részletekkel. Bizonyára még sok-sok kép elkészítésére lesz szükség ahhoz, hogy egyéni hangvételű saját repertoárral jelentkezék.

Bízunk abban, hogy a tehetség mellett szorgalommal és kitartással megoldja a reá váró feladatokat.

Győrffy Árpád szintén tehetséges fiatal, aki évek óta tartó elmélyült meditációval talán döntött, hogy zenél, vagy rajzol és fest. Beadott munkái elsősorban a finom pasztellképek a Duna változásait rögzítik. Rajzai és más festményei szintén érzékenyek, ugyanakkor pontosak is. Ezek tanuló évek. Néhány szakmai hiányosság adódik, mint pl. a pasztell fixálásának a hiánya, stb. de ez könnyen elsajátítható egy kis odafigyeléssel. Mintázásához is érzéke van. Részére a kitartó szorgalmat és tanulást lehet ajánlani.

Rohn Erika festői tehetség. A színeket ügyesen kezeli és alkalmanként remekül ütközteti. Portréi összefogottak és plasztikusak. A rajzai pontosak és fegyelmezettek, további gyakorlással szintén fontos lépés ahhoz, hogy képépítés nehéz folyamatait megismerhesse és elsajátíthassa. A hiányosságok szinte valamennyi pályázatnál azonosak. Ez a rendetlenül és trehányul, válogatás nélkül beadott munkák (tisztelet a kivételnek), és a kiállításra előkészítetlenek. Az aki bárhová ilyen mentalitással ad be munkát az már minősíti saját magát, és a jövőben valószínű a bírálattól és megmérettetéstől elbúcsúzhat. Egy vizsgánál, egy elbírálásnál alapvető követelmény a precíz, feldolgozott anyag tálalása, a szakma megbecsülése és tisztelete.

Minden pályázónak további eredményes munkát és sok sikert kívánunk.

P a k s, 1997. október 28-án

Halász Károly
képtárvezető

Gyermekeinkért, egészségünkért, környezetünkért

Az önkormányzatnak befizetett iparüzési, kommunális, építmény és gépjármű adó 5 %-nak felhasználásáról a befizető rendelkezhet. A fenti adó címén a Paksi Atomerőmű Rt. 1997-re 777,5 millió forintot fizetett az önkormányzatnak. A befizetett összeg 5 %-a 38,875 millió forint, az előző évről megmaradt 0,5 millió forint. A rendelkezésre álló 39,375 millió forint felhasználásáról a PA Rt. vezetése döntött és levélben értesítette a város polgármesterét. Ebből a levélből idézünk:

“A PA Rt. vezetése felismerte azt a sajnálatos tény, hogy a város működtetése, a megfelelő szolgáltatások megtartása, az intézményhálózat fenntartása és a minimálisan szükséges fejlesztések gyakorlatilag felemésztik a város teljes költségvetését. Eközben igen szerény összegek jutnak környezetünk megóvására, a gyermekek kulturált mozgásterének kialakítására, az egészséges, természetközeli életvitel lehetőségeinek megteremtésére.

A PA Rt. az 1997. évi költségvetési lehetőségeit a “Gyermekeinkért, egészségünkért, környezetünkért” alapgondolat jegyében kívánja megvalósítani. Ez a városi parkokkal, játszóterekkel, szabadidő központtal történő kiemelt törődést jelenti, amely magában foglalja a fejlesztéseket, a karbantartást, a létesítést a következők szerint.

1. Dunakömlődi Faluház környezete: 1,2 MFt

Parktervezés, növényültetés, burkolat- és támfalkészítés. A rendezésbe bevonandó a tér közepén álló hősi emlékmű környezete is.

2. Dunakömlőd, Béke utcai játszótér: 0,3 MFt

Növényültetés, új játékok telepítése.

3. Erkel Ferenc utcai sportpálya: 0,1 MFt

A játszótéri felszerelések mellé padok telepítése.

4. Vietnami park (6-os út mellett): 0,1 MFt

Rózsatövek pótlása.

5. Óvárosi központ, Lengyel park: 0,4 MFt

A fejlesztési és rehabilitációs terv elkészítése.

6. Óvárosi központ, Lengyel park: 6,375 MFt

Az előző pontban rögzített terv kivitelezésének megkezdése.

7. KRESZ park: 3,5 MFt

Játékcseré és -felújítás, növényültetés, támfalazás.

8. Szentlélek templom mögötti park: 0,3 MFt

Az út mellé zárósövény telepítése.

9. Újtemplom utca: 0,3 MFt

A Szentlélek templom - Kodály Z. u. közti szakaszon a járda mellé védősövény telepítése.

10. Lakótelep, központi park: 1,5 MFt

Teljes körű rehabilitációs terv készítése, beleértve a VMK, 10. sz. ABC, PLUSZ Diszkont által határolt területet is.

11. Lakótelep, központi park: 8,0 MFt

Elsősorban a locsolóhálózat kiépítése, a világítás biztonságos helyreállítása, a padok karbantartása, növényzet és gyepfelújítás.

12. Kurcsatov úti nagyjátszótér: 1,5 MFt

Új játékok beszerzése, telepítése.

13. Bocskai utcai belső udvar: 2 MFt

Az üzletek és a judócsarnok által határolt terület támfalazása, burkolása, parkosítása. Feltételezzük, hogy az üzletek tulajdonosai is hozzájárulnak a rendrakáshoz.

14. Kls SZTK (F-szektor) mögötti játszótér: 0,8 MFt

Új játékok telepítése.

15. Űrge mezei szabadidő központ: 8,0 MFt

A strand mögötti terület rendezése, a meglévő tervek alapján.

16. Táncsics Mihály utcai közpark: 5,0 MFt

A tervezési, a tereprendezési és az előfásítási munkálatok elvégzésére.

Kérem Polgármester urat, hogy a 39,375 Mft keretösszeg felhasználásáról 1997. júniusában és decemberében szíveskedjék részünkre írásban tájékoztatást adni. Minden további kapcsolódó információval szívesen állunk rendelkezésükre.

A PA Rt. részéről összekötő koordinátornak Tóth Lajos kertészmérnököt, a Szolgáltatási Főosztály vezetőjét jelölöm, telefonszáma: 317-525. A konkrét feladatok meghatározásába és a végrehajtás ellenőrzésébe feltétlenül javaslom bevonni az önkormányzat Környezetvédelmi Bizottságát.

Akik átúszták a Dunát

A Paksi Tükör 1996 decemberi számában közzétük az első Duna-átúszó verseny résztvevőinek névsorát. Azóta egy év telt el és ismét megrendezték a versenyt 1997. augusztus 17-én. A szervezőktől kapott lista szerint a következő személyek úszták át a Dunát.

	Név	Életkor	Lakcím
1.	Acélos Bálint	18	Szekszárd, Bezerédj u. 32.
2.	Agócs András	31	Paks, Tolnai út 48.
3.	Ács Aurél	17	Géderlak, Kossuth L. u. 70.
4.	Bach Tamás	22	Paks, Újtemplom u. 21.
5.	Balló Péter	44	Paks, Wiedemann u. 18.
6.	Balogh László	54	Paks, Alpári Gy. u. 6.
7.	Barta Attila	31	Paks, Babits M. u. 12.
8.	Bencédi Gyula	12	Szekszárd, Széchenyi u. 49.
9.	Benedeczky József	59	Paks, Munkácsy M. u. 21.
10.	Birkás József	40	Paks, Vak Bottyán u. 27.
11.	Birkás István	14	Paks, Vak Bottyán u. 27.
12.	Blazsek Károly	49	Paks, Öreghegy u. 22.
13.	Bogáncs Gábor	23	Paks, Kurcsatov út 11.
14.	Boldizsár Zoltán	21	Szekszárd, Landler Jenő u. 9/a
15.	Borsos Zoltán	16	Paks, Építők u. 8.
16.	Büttl Béla	13	Paks, Wiedemann u. 19.
17.	C. Szabó István	17	Paks, Kandó K. u. 12.
18.	Czinege Imre	60	Paks, Gesztenyés u. 27.
19.	Csipszer János	32	Paks, Hajnal u. 14.
20.	Csorba János	28	Paks, Kishegyi u. 36.
21.	Darab Árpád	23	Dunaújváros, Dózsa Gy. u. 51.
22.	Demeter Norbert	22	Paks, Puskás T. u. 20.
23.	Doma Árpád	43	Paks, Alkotók útja 15.
24.	Doma Árpádné	42	Paks, Alkotók útja 15.
25.	ifj. Doma Árpád	19	Paks, Alkotók útja 15.
26.	Doma Gábor	14	Paks, Alkotók útja 15.
27.	Doma Julianna	17	Paks, Alkotók útja 15.
28.	Faragó Szilárd	29	Budapest, Hűvösvölgyi u. 116.
29.	Farkas Csaba		Géderlak
30.	Fekete Csongor	13	Paks, Kosár u. 25
31.	Fodor Péter	16	Paks, Kurcsatov u. 23.
32.	Fritz József	48	Paks, Virág u. 17.
33.	Garay Balázs	17	Paks, Dózsa Gy. u. 77.

34.	Garay Miklós	50	Paks, Dózsa Gy. u. 77.
35.	Gazdag Gábor	22	Paks, Április 4. u. 34.
36.	Gosztonyi Réka	23	Paks, Gárdonyi G. u. 3.
37.	Grosch Andrea	22	Paks, Bajcsy-Zs. u. 3.
38.	Dr. Grosch József	56	Paks, Bajcsy-Zs. u. 3.
39.	Gyökös Lajos	17	Paks, Hidegvölgy u. 42.
40.	Györki Mihály	42	Paks, Domb u. 64.
41.	Haaz Imre	46	Paks, Hársfa u. 8.
42.	ifj. Haaz Imre	21	Paks, Hársfa u. 8.
43.	Házi Géza	32	Paks, Gesztenyés u. 11.
44.	Hegedűs László	27	Paks, Barátság u. 12.
45.	Hirt József	36	Paks, Domb u. 88.
46.	Horváth Csilla	30	Paks, Szedres u. 5.
47.	Jager Gábor	21	Paks, Hársfa u. 25.
48.	Kasza Menyhért	22	Paks, Vácz M. u. 8.
49.	Kertész András	22	Paks, Kishegyi u. 10/b
50.	Kirschner Zoltán	15	Paks, Árnyas u. 22.
51.	Kiszl Tibor	12	Paks, Szent János u. 34.
52.	Kovács Attila	25	Paks, Barátság u. 12.
53.	Kovács György	61	Paks, Tolnai u. 64.
54.	Kovács István	18	Paks, Kurcsatov u. 16.
55.	Kovács Sándor	20	Ordas, Zrínyi u. 6.
56.	Kőrösi Tamás	21	Szekszárd, Bottyán hegy 5.
57.	Kövecses József	23	Paks, Gábor Á. u. 24.
58.	Krómer Ágnes	19	Paks, Sárgödör tér 3.
59.	Kútasi György	37	Paks, Pollack M. u. 46.
60.	Lacza Balázs	11	Paks, Kosár u. 21.
61.	Lacza Csaba	37	Paks, Kosár u. 21.
62.	Madaras Péter	19	Szekszárd, Rákóczi u. 90.
63.	Merkli Gábor	16	Paks-Gyapa, Cecei u. 17.
64.	Molnár Eszter	22	Bóly, Szabó Mátyás tér 7.
65.	Nemes Edit	30	Paks, Munkácsy M. u. 15.
66.	Nagy Dávid	13	Paks, Árnyas u. 16.
67.	Németh Bálint	21	Paks, Szabó E. u. 1.
68.	Németh István	45	Paks, Szabó E. u. 1.
69.	Oláh József	31	Paks, Keskeny u. 26.
70.	Oláhné Müller Erzsébet	31	Paks, Keskeny u. 26.
71.	Orsós József	30	Ordas, Zrínyi u. 16.
72.	Osztermájer Ferenc	50	Paks, Szent István tér 22.
73.	Osztermájer Mónika	21	Paks, Szent István tér 22.

74.	Pach József	15	Paks, Tavasz u. 26/a
75.	Dr. Pataky László		Géderlak
76.	Péter Attila	27	Paks, Kishegyi u. 16.
77.	Plézer János	14	Budapest, Nagyszalonta u. 54.
78.	Plézer Mátyás	21	Paks, Katona J. u. 13.
79.	Puskás Zoltán	21	Paks, Domb u. 70.
80.	Rósa Csilla	27	Budapest, Esztergomi u. 54/a
81.	Rósa Géza	55	Paks, Deák F. u. 23.
82.	Rósa Viktor	29	Budapest, Virág u. 27.
83.	Ruff Ferenc		Szekszárd
84.	Saáry Ágnes	21	Paks, Építők u. 37.
85.	Saáry Miklós	49	Paks, Építők u. 37.
86.	Schmidt Attila	14	Paks, Pál u. 25.
87.	Schubert Gábor	11	Paks, Hidegvölgy u. 32.
88.	Schubert Péter	14	Paks, Hidegvölgy u. 32.
89.	Dr. Serdült Tibor	56	Paks, Domb u. 10.
90.	Sólya Sándor	14	Paks, Szedres u. 2.
91.	Somodi András	20	Paks
92.	Stein Krisztián	18	Paks, Duna u. 13.
93.	Stiener Bálint	10	Paks, Pál u. 59.
94.	Stienerné Benedeczky Anikó	34	Paks, Pál u. 59.
95.	Dr. Szarka Ágnes	38	Paks, Fenyves u. 10.
96.	Szabó Gyula	42	Paks, Hidegvölgy u. 102.
97.	Szakács János	14	Paks, Építők u. 18.
98.	Szendy Edit	42	Géderlak, Kossuth L. u. 70.
99.	Szepesházy Dóra	16	Gyöngyös, Móricz Zs. u. 6.
100.	Szepesházy Tamás	53	Gyöngyös, Móricz Zs. u. 6.
101.	Szél István	38	Szekszárd, Barátság u. 21.
102.	Szikszai László	19	Paks, Szabó E. u. 7.
103.	Szücs Attila	21	Géderlak, Dózsa Gy. u. 5.
104.	Tanner Ferenc	63	Paks, Munkácsy u. 22.
105.	Tanner Ferencné	59	Paks, Munkácsy u. 22.
106.	Tóth Gábor	12	Paks, Szedres u. 5.
107.	Tóth Sándor	62	Paks, Szedres u. 5.
108.	Treszl Attila	22	Paks, Gábor Á. u. 8.
109.	Varjú Béla	40	Paks, Haladás u. 37.
110.	Varjó Gábor	14	Paks, Haladás u. 37.
111.	Varjú Linda	11	Paks, Haladás u. 37.
112.	Vass Henriett	21	Paks, Kishegyi u. 47.
113.	Vass János	15	Paks, Kölesdi u. 42.

114. Vass Péter	16	Paks, Kölesdi u. 42.
115. Váczi Antalné	43	Paks, Kishegyi u. 30.
116. Váczi Péter	19	Paks, Kishegyi u. 30.
117. Vájer Attila	13	Paks, Bercsényi u. 28.
118. Vájer Mátyás	40	Paks, Bercsényi u. 28.
119. Weil Gábor	26	Paks, Kishegyi u. 8.
120. Wolf István	37	Paks, Munkágy M. u. 75.

Szervezők:

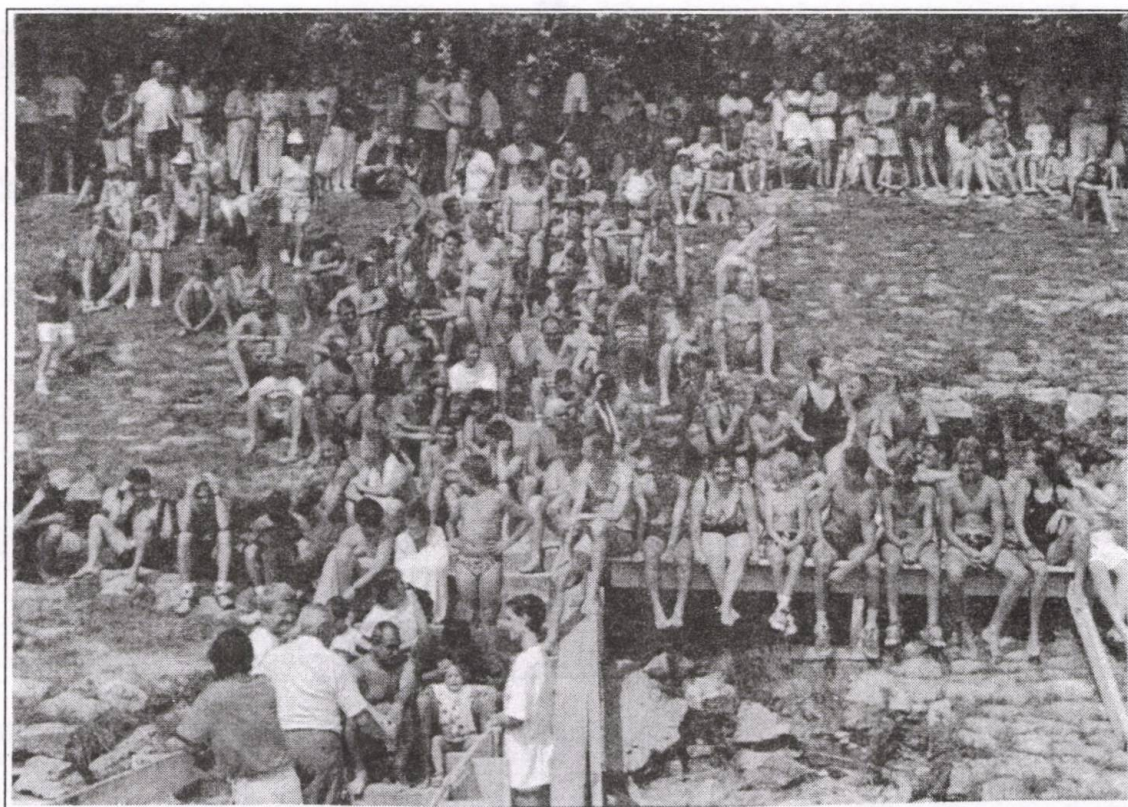
Bodó Katalin, Kiszl Károly, Hajba Antal, Dr. Jancsóné Szabó Ildikó, Tresznics Károly

Csónakbiztosítás laza kötelékben:

Farkas István, Hajba Antal, Pach József, ASE Búvár Szakosztály

Regisztrálás:

Gosztonyi Réka, Jancsó Nikoletta, Hegedűs Gábor, Pach Orsolya, Deli Boglárka, Dr. Jancsóné Szabó Ildikó, Pach Józsefné, Kőrösi Zoltánné

A komptragédiára emlékezve

Előző számunkban a korabeli sajtókból idéztünk cikkeket, most a katolikus egyház által, az 50. évfordulóra megjelentetett anyagot tesszük közzé.

- Szerkesztőség -

A PAKSI BÚCSÚSOK DUNAI NAGY SZERENCSETLENSÉGÉNEK TÖRTÉNETE

216 EMBER A DUNÁN ELTE HALÁLAT
1887. ÉVI JUNIUS HÓ 18-ÁN

Az ötvenéves évforduló emlékére
írta és kiadta:

BORS JÓZSEF

Emlékezzünk meg a szerencsétlenül járt paksi katolikus
testvéreinkről, kik most már a béke álmát alusszák.

(KÉPPEL)

ÁRA: 20 FILLÉR

A nagy szerencsétlenség

Még most is megborzad az emberi lélek, ha rá gondol arra a rettenetes katasztrófára, amely ötven évvel ezelőtt - 1887. évi június 18-án - történt Pakson. Nincs toll, mely halványan is megtudná festeni ezt a borzalmas szerencsétlenséget s azt az iszonyú pánikot, mely elfogta a paksiakat arra a rémítő hírre, hogy a háromszázkilencvenkilenc búcsússal megrakott komp elsüllyedt a Dunán. Mint az örültek rohantak az utcákon a férfiak, asszonyok és gyermekek. Jajveszékeltés töltötte be az egész várost. Sokan tanácstalanul, kezüket tördelve, csak álltak és sikoltoztak. Százan és százan, lovon, kocsin vágattak a szerencsétlenség színhelyére, hol rettentő látvány tárult szemök elé.

Duna partján sorban, egymás mellett, heverték eltorzult arccal, kitépett hajjal és leszaggatott ruhákkal a hullák. Itt egy öreg asszony összekulcsolt kezekkel, mellette alig tíz éves gyenge virágszál, egy fiatal leányka. Odább férfiak, néhány lépéssel az egész part hosszában. Mindenütt rémes, szívszaggató sírás. Szülők keresték gyermekeiket, gyermekek szülőiket, férjek feleségüket, asszonyok férjüket, a jegyesek párjukat. A Dunából pedig még mindig halászták ki a holtakat. Sírás, zokogás, jajongó fájdalom mindenfelé... És a városból ide hangzott a harangok gyászos bűgása... Rémületes !...

Elindulnak a búcsúszokások

Kalocsán minden évben, Jézus szentséges Szíve napját követő vasárnapon lélekemelő búcsút szoktak tartani a Jézus-Társaság, ottani igazán gyönyörű templomában. Erre a búcsúra messze vidékről zarándokoltak az ájtatos hívők. Különösen Pestmegyéből, Bács-, Fehér- és Tolnavármegyékből jöttek a legtöbben, hogy részt vegyenek ezen a szép ájtatosságon, honnan lelkileg megerősödve tértek mindig haza. A Jézus-Társaság kiváló szónokainak gyönyörű szentbeszédeit, lélekbemarkoló intelmeit, tanácsait, még hónapok múlva is emlegették a hívek otthon, a családjuk körében. Százan és százan járultak a szentségekhez. Jézus szentséges Szívének felajánlották magukat, családjukat. Eléje tárták szívüket, szeretetüket, mélységes bizalmukat, kérték végtelen kegyelmét és segítségét minden bajukban. Hálát adtak Neki a természet, kegyelem és dicsőség minden jótéteményeiért, melyek Jézus isteni Szívéből, mint minden jónak kimeríthetetlen forrásából, szünet nélkül áradoznak. És mikor így lélekben megnyugodva, felüdülve otthonukba tértek; újult erővel fogtak a munkához és kedvvel végezték azt, az Isten nagyobb dicsőségére.

Paksról is minden esztendőben számosan szoktak részt venni ezen a búcsún. Ebben az évben is kihirdette tehát Spiesz János apátplébános, a kiváló nemes lelkű, páratlan buzgalmú, igazi Jézus Szíve szerinti pap, hogy 18-án reggeli hét órakor körmenet fog indulni Kalocsára.

A körmeneten több, mint négyszázan vettek részt és hangos énekszóval, buzgó imádság között elindultak a biskói révhez, honnan kompon szándékoztak a Dunán átkelni és a túlsó parton tovább folytatni útjukat Kalocsára... Óh, dehogy gondolták volna a jó hívek ekkor még, hogy sokuknak utolsó útja ez ebben az életben!...

A búcsúsok tehát mentek végzetük felé. Spiesz János apátplébános vezette őket. Varga Károly, egy fiatal, buzgó, jó lelkű tanító és segédkántor végezte a kántori teendőket. A Főutcán levő szent Vendel kápolnánál megálltak, rövid imát mondtak, mely után az apátplébános és a tanító bérkocsira ültek és úgy mentek tovább a hívekkel a biskói rév felé.

Milyen különösek a végzet útjai! Most akartak a paksi búcsúsok elsőízben átkelni a biskói révnél. Más években a felső, úgynevezett (zádori) révnél szoktak átkelni a Dunán. E napon nem lehetett a zádori révnél átkelni, mert akkor egy század huszár ment át ott Paksról Dunapatajra, hol országgyűlési képviselő választás volt.

És a búcsúsok mentek, mentek a halál útján, végül megérkeztek a biskói révhez minden baj nélkül, lelkes énekszóval: *"Jézus Szíve! kérünk végy be minket szerelmednek kegyelmébe."*

A végzetes biskói révnél

Müller, a révbérlő már várta a búcsúsokat, de csak egyetlen komppal. Spiesz apátplébánosnak, a gondos lelkipásztornak, amikor végig nézett az egyetlen kompon, a gyermekeit féltő atya aggodalma fogta el jóságos szívét. Nem akarta engedni, hogy ez a temérdek ember egyszerre keljen át ezen az egyetlen vízijárművön. Kifejezte aggodalmát a révbérlő előtt is, de az fölényesen jelentette ki, hogy nincs ok félelemre, mert a kompa nem ez a négyszáz ember, de sokkal több is elfér. Mások is megnyugtatták az apát urat és így már ő sem ellenkezhetett. Egyedül a Paks és Kalocsa között naponta közlekedő postakocsis jelentette ki, hogy ő bizony nem megy át ennyi emberrel egy kompon a Dunán, inkább megvárja, amíg a komp vissza jön.

Az apát úr végre is engedett és elsőnek ment be a halálkompa, majd mikor a hintót is behúzták, a nép is megindult és csupán egy-két öreg néni és néhány gyermek maradt a parton, kik már sehogy sem fértek a kompa...

Megtörténik a borzalmas katasztrófa

A révészek eloldották a kompot tartó köteleket és harsány kiáltással ellökték a kompot a parttól. A komp imbolyogva siklott rá a vízre. Még csak néhány méternyire volt a parttól, amikor rémülten vették észre a kompon levők, hogy süllyedni kezd. A víz a komp egyik végénél kezdett beömleni. A búcsúsok erre kiabálva, egymást lökdösve, a komp másik végére iparkodtak menekülni, mire ez is a vízbe merült. Pár pillanat alatt a komp tele volt vízzel és most már gyorsan süllyedt...

Azt a rémületet és borzalmat, mely elfogta erre a búcsúsok szívét, leírni még halványan sem tudom, mert amikor a szemtanúk eddig értek a szörnyű szerencsétlenség elbeszélésében, a visszaemlékezésre görcsös zokogásban törtek ki és csak szaggatott szavakban tudták elmondani, amit láttak, vagy átéltek.

Velőtrázó sikoltozás, artikulátlan ordítózás, kiabálás, szivettépő jajveszékélés töltötte be a levegőt. És mintha minden elem fellázadt volna, segítségére jött a víznek a vihar is. Óriási szél kerekedett, mely a kompot mindinkább tovább hajtotta a parttól. Ebben a rémítő pillanatban sem vesztette el Spiesz apátplébános a lélekjelölését. Fölment a kocsikakjára, ott letérdelt és forró imában érte a Mindenható segítségét, majd felállt és megadta a híveknek az abszolúciót. Még várt néhány pillanatig, mikor azonban látta, hogy minden menthetetlen, újból megáldotta szeretett híveit és egy ugrással bele vetette magát a vízbe. Gyors tempóban úszott a part felé.

Úszás közben látta, hogy egy lányka küzd a habokkal és minden pillanatban elmerülni készül, odaúszott és rákíáltott a leányra, hogy kapaszkodjon a reverendájába. A leányka görcsösen elkapta az apát reverendáját és most a hőslélekű pap nekifeszülve úszott tovább. Sikerült is mindkettőjüknek partot érni, a leány megmenekült, de az apátplébános, a kiállott rettenetes izgalmtól és fáradtságtól, a parton ájultan esett össze.

Ezalatt leírhatatlan jelenetek, borzasztó tragédiák színhelye volt a Duna. Egymásután ugráltak a szerencsétlenek a vízbe. Egymást tépték, rúgták. Aki úszni tudott, arra hatan is rákapaszkodtak és végül irtózatosszerű küzdelem között odavesztek. Szívfacsaró látvány volt a gyermekek küzdelme a habokkal. Kezeikkel, lábaikkal kapálództak. Siránkoztak, rimázkodtak, alámerültek a vízbe, majd újra felbuktak és egy végső kiáltás, azután csak néhány felszálló buborék jelezte, hogy végük!...

Hogy a komp körül micsoda küzdelem ment végbe, azt elképzelni a legmerészebb fantáziával is lehetetlen. Kétségbeesésszerű erőmegfeszítéssel kapaszkodtak a felborult komp szélébe. Százan is lógtak rajta. Kik nem fértek a komphoz, azok belekapaszkodtak a kompon függők lábába, ruhájába és húzták, rángatták egymást. A többiek a Duna habjaiban vívták meg élet-halál küzdelmeiket. Nem kíméltek senkit. Tépték, szaggatták, harapdálták egymást a küzdők. A nők haját kitépték. Sőt, mint a hullavizsgálatnál megállapították, még a húst is letépték egymásról. Mindenki meg akart menekülni, mindenki meg akarta menteni életét, akár a mások élete árán is!... Iszonyatos és rettenetes volt az a küzdelem, mely ott folyt az életért!...

Rémes harcok a Duna habjai között. Mentés

Csak nem akart vége szakadni a rémségeknek. Egy szemtanú, ki maga is átélte a hullámok között a veszedelmet és csak nagy nehezen menekült meg a biztos haláltól, hajmeresztő dolgokat beszélt el.

Ott a hullámokban az egyik ember a másikat nem ismerte. A legjobb barátok, rokonok kegyetlenséggel harcoltak egymás ellen. Aki erősebb volt, az győzött a gyengébb felett. Ki ezt végig nem élte - mondta a szemtanú - halvány sejtelve sem lehet az ott lefolyt élet-halál küzdelemről.

Egy asszony, ki csecsemőjét szorongatta karjai között, már-már kimenekült a habokból, de a parton megcsúszott és csecsemőjével együtt visszaesett a vízbe, hol mindketten nyomtalanul tűntek el. Büttl Antal szerencsésen kiért a partra, azonban egy rokonfiú kétségbeesett segélykiáltásaira visszament a vízbe, hol öten-hatan is beléje kapaszkodtak, mire ő is elmerült a fiúval együtt. Irtózatosszerű küzdelem folyt egy szál deszkáért, az erősebb belefojtotta a gyengébbet a vízbe, hogy megkaparinthassa a deszkát. Így a gyermekek legnagyobb része odaveszett, mert ha valamelyik már belekapaszkodott is valamely mentőszálba, azt onnan letépték és a vízbe vetették.

Megható, könnyekre fakasztó, de egyben lélekemelő is, ahogyan Varga Károly tanító áldozta fel fiatal, 28 éves életét tanítványaiért. Az igazi, tanítványait szerető és értük meghalni is kész, áldozatos néptanító magasztos példaképe, ez a hős ifjú! Emlékének sohasem szabad elhalványulni a paksi iskolásgyermek szívében!...

Varga Károly erőteljes, szép megjelenésű ifjú volt. Kitűnő úszó. Könnyedén kiúszott a partra. Ekkor gyöngye gyermek hangok kétségbeesett segélykiáltását hallotta, kik szívfacsaróan könyörögtek segítségért. Varga látta, hogy az ő tanítványai közül való az a két gyermek, kik feléje nyújtják segélyt kérő karjaikat. - Jaj tanító úr, ne hagyjon itt - könyörögtek, - mindjárt megfulladunk, jaj, jaj segítsen! Varga habozás nélkül belevetette magát újból a vízbe és nagy tempóban úszott a gyermekek felé. Elkapta a vízben a két gyermeket és már úszott is visszafelé. Ekkor azonban seregestől kapaszkodtak bele az emberek. Lefogták kezét, lábát úgy, hogy képtelen

volt tovább úszni és magát a víz felszínén tartani. Ő is, szeretett tanítványai is, ott lelték a habokban gyászos halálukat. Ott van sírja a Kálvária temetőben, szemben a kapubejárattal. Szórjátok tele anyák, apák, gyermekek, ennek a hőslelkű ifjúnak, a minden áldozatra kész tanítók mintaképének, sírját virágokkal, a ti soha el nem múló hálátok virágaival! Férfi voltál Varga Károly! Igazi, a legmagasztosabb értelemben vett néptanító és nagyszerű hős. Megrendítő és mégis felemelő példád ragyogni fog mindenkor, mint a nemesveretű önfeláldozó tanítói szív csillogó drágaköve!...

De folytatom tovább a szomorú történetet. Egy kis leány küszködik amott a habokkal. Evezőfélébe kapaszkodik, oly görcsösen, hogy a vihartól hajtva, a majdnem egy kilométer távolságban levő úszódi hajóálmomásig úszik le, hol a hajóslegények mentették ki a jéghideg vízből. Itt vergődik a kompvontató ló és ösztönétől hajtva úszik a part felé. Farkába kétségbeesetten kapaszkodik egy Vicainé nevű asszony és így sikerült neki megmenekülni. Mikor a partra ért Vicainé, Végső erejének megfeszítésével rohant a révbérlő feleségéhez és elmondta mi történt. A révbérlő bátor felesége azonnal csónakba ugrott és egy öreg emberrel, meg egy kis fiúval a szerencsétlenség színhelyére sietett. A derék asszony háromszor fordult meg csónakjával, mindig tömérdek embert mentett ki. Kezéről, mellyel a kormányt fogta, lejött a bőr, sőt még húsdarabok is, de ő nem törődött a fájdalommal, hanem tovább dolgozott. Férfjét kereste mindenfelé, de csak a harmadik fordulónál találta meg és mentette ki. Weigerding István molnár is igen nagy mértékben vette ki részét a mentési munkából. Fáradhatatlanul dolgozott és sikerült neki huszonöt embert kimenteni a halál torkából. Ezenkívül tizenkét holttestet fogott ki. Sajnos egyetlen leányát, ki szintén a búcsúsok között volt, nem sikerült kimentenie, az ott veszett a habokban. Plan Antal a dunaszabályozási vállalat derék kormányosa, bátor fiával együtt, több mint ötven embert mentett meg a biztos haláltól és húsz halottat fogott ki. Wachtler József halász is mentésére sietett a szerencsétleneknek egy csónakkal. Alig, hogy odaért annyian kapaszkodtak fel a csónakba, hogy már az is elmerülni készült. Egy Császárné nevű asszony az utolsó pillanatban vetette be magát, a már zsúfolásig megtelt csónakba, de oly szerencsétlenül, hogy éppen a csónak szélére esett. A nagy rándulástól a csónak fölborult és - a már magukat megmentettnek hitt emberek - mind visszazuhantak újra az örvénylő hullámok közé. Maga Wachtler is nagy nehezen tudott a haláltól megmenekülni. Menye ugyanis görcsösen átfogta Wachtlert és sikoltozva kiáltotta: - Apám, veled akarok meghalni. Mindketten a víz alá merültek és egészen a Duna fenekén voltak már. Ekkor Wachtler nagy erőfeszítéssel fellökte magát a víz felszínére és sikerült neki, teljesen kimerülve, a partot elérni.

De ki tudná mind elbeszélni azokat a borzalmakat, melyek mentés közben fordultak elő, csak azt mondhatjuk, hogy azok minden képzeletet felülmúló, szívet megrendítő, de mindenki által megérthető, nagyon-nagyon szomorú események voltak.

Iszonyatos, rettenetes volt az a küzdelem, amely ott folyt az életért...

Kifogják a holtakat

A molnárok és halászok fáradhatatlanul dolgoztak és mindent megmentettek, ami menthető volt. Ezután hozzáfogtak a hullák kifogásához. Ha eddig a rémségek színhelye volt a Duna, most a borzalmak tanyája lett a partja.

A kifogott hullákat kirakták sorba a partra. Ott feküdtek, eltorzult arccal, rettenetes állapotban. Némelyiknek nyitva volt a szeme, görcsösen szorult össze a keze és benne a kitépett hajcsomó. Aztán jöttek a kocsik, szekerek, felrakták rá a hozzátartozók a halottjaikat. Némelyik egy kocsin nem is vihette haza valamennyi halottját.

Kétszer is fordult, hogy mind haza szállíthassa. Voltak, kik csónakon vitték haza a drága tetemeket. Az uton egymást érték a hullákat vivő kocsik. Szomorú gyászos menet volt ez!...

A városból pedig jöttek a szomorú, jajgató emberek a kocsik elé. Egyik sikoltozva borult a halottját hozó kocsira, a másik elfásultan, hallgatagon nézett szerettei eltorzult arcára. A harangok pedig folyton kongtak, búgtak szívszaggatón, bánatosan. Szomorúság, bánat volt mindenfelé. Egész Paks egy nagy halottas ház lett. Alig volt katolikus család, melynek gyásza ne lett volna. Spiesz János apátplébános pedig, kit meleg ruhákba, bundába takarva vittek, nagy betegen haza, testileg, lelkileg össze volt roppanva. Szólni nem tudott, csak zokogott, sírt egész nap. Nagyon megtörte a lelki fájdalom és bánat, a derék lekipásztor jóságos szívét.

Az első napon 93 halottat fogtak ki, de még nagyon sok hiányzott. Akiket megtaláltak, azoknak hozzátartozói, leírhatatlan szomorúságuk mellett, még némi megnyugvást is éreztek, de kiknek drága halottja még mindig a vízben volt, azoknak szívét a nagy fájdalom mellett a bizonytalanság is szorongatta. A búcsúsok esernyőjét, kendőit, imakönyveit három, megrakott kocsi hozta be a városba. Akiket élve mentettek ki a Duna habjaiból, azok is majdnem mind megbetegedtek. Ágyba kellett fektetni őket és dermedt tagjaikat dörzsölni, gondosan ápolni, erősítő italokkal felfrissíteni, hogy valamennyire is erőre kapjanak. Igen sokan egyik ájulásból a másikba estek, nyögtek, sopánkodtak. Mások, mintha megnémultak volna, nem szóltak, csak mereven, egykedvűen néztek a semmibe.

Eltemetik a halottakat

Óh micsoda temetések!... Napokon tartott szünet nélkül. Rengeteg halott várt eltakarításra. A halottakat mindenki maga vitte ki a temetőbe. Több pap é kántor teljesítette szomorú kötelességét. A papok beszentelték a halottakat, a kántorok megható énekkel elbúcsúztatták és azután a család tagjai elföldelték. Reggeltől késő estig tartott ez a szomorú munka. Reggeltől, késő estig zúgtak a harangok. Minden utcából vitték a halottakat. Némelyik családból elvitték az apát, anyát, gyermeket. Aztán egy sírba temették őket. Mindenfelé a feketeruhás gyászolók serege. Sehol egy vidám arc, csak bős, bánatos, lever, csüggedt emberek. Valamennyi ács, asztalos, koporsót készített szüntelenül, még sem győztek eleget készíteni. Vidékről kellett hozni, hogy elég legyen. A temetéseken viharvert, sok bajon és szenvedésen át megedződött férfiak, úgy zokogtak, mint a gyermekek. Szívfacsaró látvány volt a sok árva és özvegy. Ott térdeltek órák hosszat a frissen hantolt síron és zokogásuk a legkeményebb szívet is megindította, marcangolta. És a holtakat még mindig hozták... Ha tizet eltemettek, ott volt újra tizenöt, húsz és így tovább.

, míg sötét este nem lett. Akkor aztán lassankint gyérülni kezdett a temetőben a nép, csak itt-ott lehetett a friss sírokon egy kuporgó alakot látni. Szívfacsaró fájdalmas nyöszörgés ütötte meg néha a hallgató fülét. S aztán csend lett! Síri néma csend!... Requiescant in pace!...

Adományok

Sok család vesztette el kenyérkeresőjét és sokaknál beköszöntött a nyomor. Haynald Lajos, akkori kalocsai bíbornok érsek, táviratilag 2000 forintot küldött Lincből, hol akkor éppen tartózkodott. Girk Alajos pécsi kanonok, ki régebben Pakson volt esperesplébános, 200 forintot adott a nyomor enyhítésére. Igen sokan a pak-

siak közül is, készségesen segítettek azokon, kik arra rászorultak. Általános volt a részvétel az egész országban, sőt a külföldön is és mindenfelől érkeztek adományok, hogy segítsenek a szűkölködőkön.

Statisztika

A búcsúsok közül a kompon volt	399 ember
A Dunába halt ebből	216
Megmenekült	183
Meghalt 10 éven aluli	4
10–15 év között	46
15–20 év között	19
20–40 év között	44
40–50 év között	32
50–60 év között	29
60–70 év között	22
70 éven felül	13
Ismeretlen korú	7
Összesen:	216

Meghalt 35 férfi és 181 nő.

A visszamaradt árvák száma meghaladta a 150-et.

Emlékek

Streicher József, a lángelkű, buzgó volt paksi apátplébános kezdeményezésére, az ő és a hívek adományából, a szerencsétlenség színhelyén, a parton, szép Jézus Szíve emlékszobrot állítottak, hogy itt imádkozzanak a paksi hívek mindazokért, kik a Duna könyörtelen hullámai között lelték szörnyű halálukat.

Ugyancsak Straicher József apátplébános buzgólkodása folytán, a jó paksiak áldozatkészségéből és különféle adományokból megépült a paksi gyönyörű új templom, mely Jézus szentséges Szívének tiszteletére lett felszentelve és ugyanakkor az egész hitközség ennek a Szentséges Szívnek lett felajánlva, örök emlékéül annak, hogy a paksi buzgó hívek Jézus drága Szíve iránti mélységes szeretete, minden baj és szenvedés ellenére is változatlanul él, mert Jézus Szíve, - a minden vigasztalás kútfeje, - volt és marad a paksiak élete és feltámadása, békessége és kiengesztelése.

A nagy szerencsétlenség ötvenéves emlékének megünneplése

Gaál János a paksiak jelenlegi apátplébánosa, a nagy elődök méltó utóda, eddigi paksi működése alatt is megmutatta már, hogy híveinek igazi lelki atyja, ki együtt érez velük örömben és bánatban. Ha híveinek valami

öröm jut osztályrészül, az neki is öröm, ha fájdalom éri őket ez az ő atyai szívét is sújtja. Most, hogy elérkezett a paksi búcsú sok nagy szerencsétlenségének ötvenedik évfordulója, úgy határozott, hogy a hívekkel együtt mélységes kegyelettel ülik meg annak emlékét.

Az ünnepély szép programjának fénypontja, a szerencsétlenség évfordulójának napján reggel hat órakor a templomban tartandó gyászmise a meghaltakért. Utána körmenet indul a helyszínére a Jézus Szíve szoborhoz, ahol az apátplébános úr szentbeszédet tart, majd ünnepi szt. misét mond, Jézus szentséges Szívének tiszteletére.

Lélekben ott leszek én is, e napon, a paksi jó hívek között és buzgó szívvel mondom velük együtt: Jézus Szíve a benned bízók üdvössége, Jézus Szíve a benned haldoklók reménye, irgalmazz a Duna habjai között halálukat lelt jó híveidnek és irgalmazz nekünk!

Egy kis statisztika

A statisztika módszerével valamit kimutatni csak akkor lehet, ha hosszú éveken át azonos formában és módszerrel gyűjtjük az adatokat. Ilyen módon gyűjtött adatsor csak 1995-től áll rendelkezésemre, viszont szándékomban áll évenként gyűjteni és közreadni ezeket az adatokat. Most az 1995. 12. 4-i népességi adatokat vetettem össze az 1997. 10. 06-i adatokkal.

Milyen lényeges információk szűrhetők ki ezekből a számokból ?

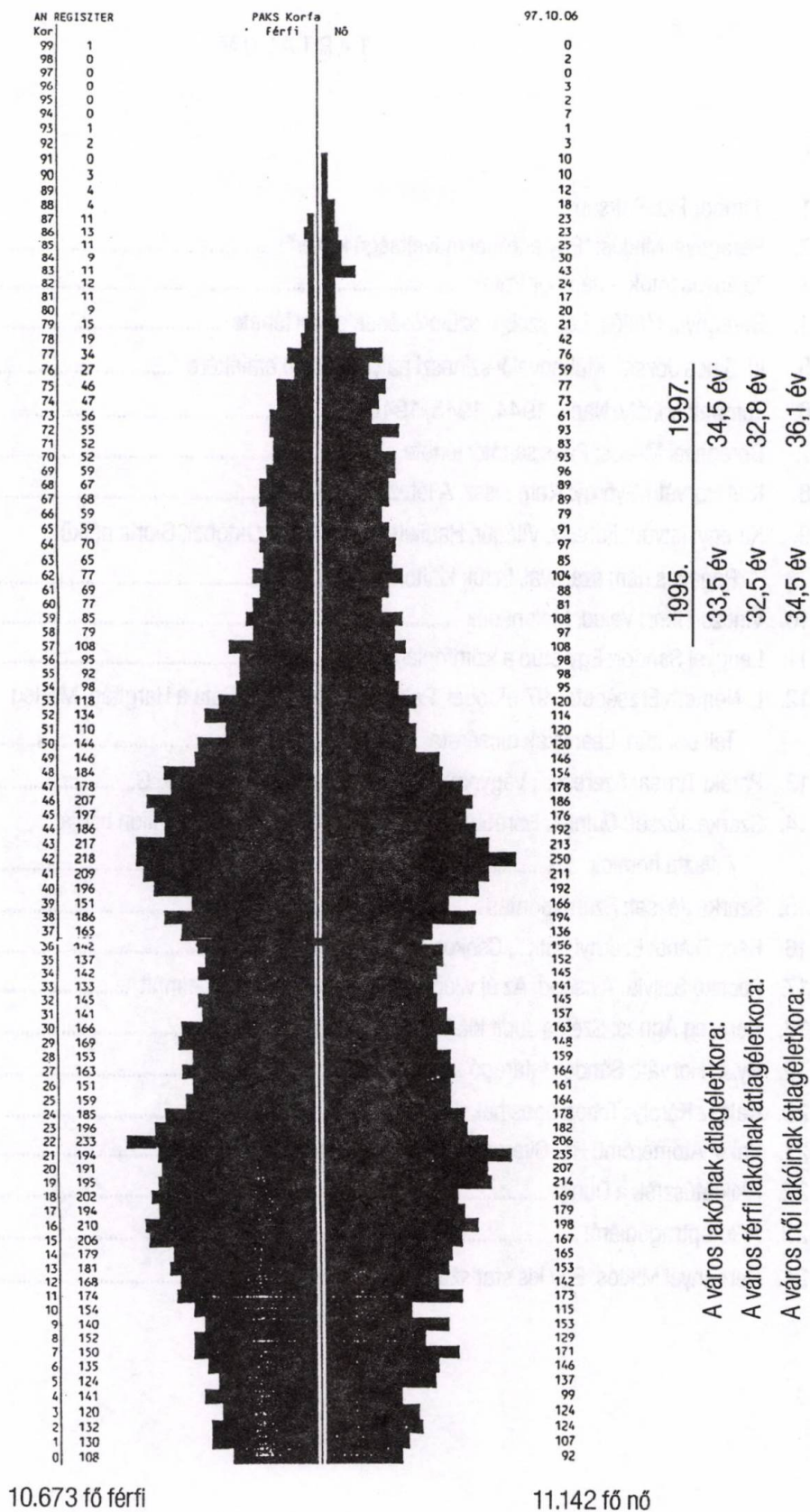
Kimutatható a születések és az iskolás korúak számának csökkenése 1995-höz képest. Viszont növekedett a 19-55 éves korosztályok létszáma, vagyis az aktív kereső korban lévők száma.

Igaz, ebben a kategóriában szerepelnek a főiskolai-egyetemi tanulmányokat folytatók száma, ezért elképzelhető - erre nincs konkrét adat -, hogy csak a felsőoktatási intézményben tanulók száma nőtt és nem változott a munkavállalók száma. A különbség 414 fő (12.269 - 11.851), vagyis elképzelhető, hogy ennyien tanulnak az ország különböző felsőoktatási intézményeiben.

Az országos trendhez hasonlóan Pakson is nőtt a nyugdíjas korúak száma és ami ezzel szoros összefüggésben van, emelkedett a lakosság átlagéletkora.

Év	0- évesek száma	1-6 évesek száma	7-18 évesek száma	19-55 évesek száma	56-97 évesek száma
1995. (lakónépesség: 21.544 fő)	236 1,09%	1.566 7,26%	4.233 19,64%	11.851 55,00%	3.659 16,98%
1997. (lakónépesség: 21.815 fő)	200 0,91%	1.519 6,96%	4.024 18,44%	12.269 56,24%	3.803 17,43%

- beri -

TARTALOM

1. Jámber Pál: Pakson	
2. Beregnyei Miklós: "Egy európai műveltségű költér"	2
3. Talányos fotók – Jámber Pálról	5
4. Beregnyei Miklós: Egy szobor születésének előtörténete	6
5. id. Sipos József: Műkedvelői-színészi pályafutásom emlékére	7
6. Tumpek Mihály: Napló 1944, 1945, 1946	12
7. Beregnyei Miklós: Paks sajtótörténete.....	20
8. Kuti Horváth György: Nem jössz, A létezés lényege	27
9. Kerényi István: Fohász, Világűr, Hadijelentés, Gerjen, Október, Glória nélkül Pegazus nem szárnyal, Értük kiáltok	29
10. Vincze Tibor: Veled, Melankólia	31
11. Lengyel Sándor: Egy etűd a szimfóniáról	31
12. L. Németh Erzsébet: `97 október, Pakstól Szabadkáig, Séta a Hargitán, Mérleg Téli délután, Leánykák dicsérete	32
13. Pataki Tímea: Szeress..., Vágyom egy kis nevetésre, Kisfiamnak, G.,	33
14. Szarka József: Quintus Horátius Flaccusnak..., Micsoda város, Villon bitója, A tiszta homlok	34
15. Szarka József: Szárnybontás	37
16. Rácz Diána: Ezernyi halk..., Csokor, Egyedül	37
17. Pacskó Szilvia: A csend, Az új világ, "Ilyen" a barát? Megint elmúlt	38
18. Herczeg Ágnes: Széles Judit kiállításának megnyitója	39
19. Gy.J.: Horváth Sándor fafaragó	40
20. Halász Károly: Tehetséges paksi fiatalok	42
21. Paksi Atomerőmű Rt.: Gyermekünkért, egészségünkért	43
22. Akik átúszták a Dunát	46
23. A komtragédiáról	50
24. Beregnyei Miklós: Egy kis statisztika	58

TISZTELT OLVASÓ!

A Jámbor Pál Társaság javaslatára Paks Város Önkormányzata - A PA Rt-vel karöltve - szobrot állít Jámbor Pálnak. A szobor avatására 1998. március 15-én kerül sor, az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulója alkalmából. A társaság kiadásában megjelenő Paksi Tükör és A Közvélemény című negyedéves lapokat ünnepi számként kívánjuk megjelentetni. Kérünk minden olyan személyt aki verssel, prózájával, vagy az 1848/49-es kor kutatási eredményeivel emelni tudja a jelzett lapok tartalmi színvonalát, küldje be írását a Városi Könyvtárba.

Beküldési határidő: 1998. január 20.

(A társaság lapjai ingyenesek, viszont a szerzőknek nem tudunk honoráriumot fizetni.)

PAKSI TÜKÖR

irodalmi-művészeti és helytörténeti szemle

IV. évfolyam, 2. szám, 1997. novembere

Szerkeszti a szerkesztő bizottság:

Beregnyei Miklós felelős szerkesztő, Herczeg Ágnes olvasó szerkesztő

Rovatszerkesztők:

Győrfy József művészet, Szarka József irodalom, Takács Miklós helytörténet

Tördelés: Törökné G. Judit

Kiadja a Jámbor Pál Társaság, Készült: PA Rt. Nyomda 97/3352. sz.

Felelős kiadó: A JPT elnöke

A szerkesztőség címe: Paks Városi Könyvtár, Villany u. 1.

ISSN: 1218-2109

